

Heidi Ulvila ja Sanna Kammi-Rahnasto

”Kaikki semmonen on luovaa, missä lapsi voi toteuttaa itseään”

Luova toiminta päiväkotiki Kissankeiiossa

Opinnäytetyö

Syksy 2014

SeAMK Sosiaali-ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Yksikön nimi: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK) – tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijät: Kammi-Rahnasto Sanna ja Ulvila Heidi

Työn nimi: ”Kaikki semmonen on luovaa, missä lapsi voi toteuttaa itseään”: Luova toiminta päiväkotiki Kissankekellossa

Ohjaaja: Helena Järvi

Vuosi: 2014   Sivumäärä: 72   Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia luovaa toimintaa työntekijöiden näkökulmasta Lapuan päiväkotiki Kissankekellossa. Kissankekello on yksi Lapuan kaupungin kuu-desta päiväkodista. Kasvatushenkilöstöön kuuluu päiväkodin johtaja, lastentarhanopettajat, lastenhoitajat ja -ohjaajat sekä tarvittaessa ryhmäavustajat, henkilökohtaiset avustajat ja resurssierityislastentarhanopettaja. Tutkimuksen teoriaosuus käsittelee varhaiskasvatuksen historiaa luovan toiminnan näkökulmasta, erilaisia lasten kanssa käytettäviä luovan toiminnan menetelmiä, lainsäädännön ja varhaiskasvatussuunnitelman esittelyä sekä luovan toiminnan näkyvyyttä eri koulu- tusaloissa ja -yksiköissä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitä luovan toi- minnan menetelmiä Kissankekellossa käytetään. Lisäksi tavoitteena oli tutkia onko työntekijöiden koulutustaustojen mukaan huomattavissa eroja heidän käyttämissä luovan toiminnan menetelmissä lasten kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös selvittää työntekijöiden kokemuksia ja kehittämisehdotuksia luovista työme- netelmistä. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa käytettiin teemahaastatte- lun ja strukturoidun haastattelun välimuotoa.

Tutkimustulosten mukaan työntekijät kokivat käyttävänsä luovaa toimintaa paljon työssään. Kissankekellossa käytetään hyvin tavallisia luovan toiminnan menetelmiä lasten kanssa, kuten musiikkia, kädentaitoja sekä liikuntaa ja leikkiä. Myös ulkoilu lasten kanssa koettiin olevan yksi luovan toiminnan muoto. Työntekijöiden koulu- tustaustojen perusteella ei ollut havaittavissa eroja luovan toiminnan käyttämisessä. Kokemukset luovista työmenetelmistä olivat suurimmaksi osin positiivisia, mut- ta päivän rutiinit sekä käytännön järjestelyt koettiin tuovan haasteita luovan toimin- nan toteuttamiseen. Luovan toiminnan näkökulmasta työn kehittäminen nähtiin lisäkoulutuksien saamisella sekä päiväkodin arjen rutiinien muuttamisella luovan toiminnan kannalta suotuisammaksi.

Avainsanat: Luova toiminta, varhaiskasvatus, työntekijät, lapset

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation:

Authors: Kammi-Rahnasto Sanna ja Ulvila Heidi

Title of thesis: "All such things that allow child's self-expression are creative": Creative activity in the day care centre Kissankello

Supervisor: Helena Järvi

Year: 2014   Number of pages: 72   Number of appendices: 2

The purpose of the thesis was to examine the creative activities in the day care centre Kissankello in Lapua from the perspective of the employees. Kissankello is one of the six day care centres in the city of Lapua. The early childhood education staff consists of the head of the day care centre, kindergarten teachers, children's nurses and instructors, and when needed, group assistants, personal assistants and resource special kindergarten teachers. The theoretical part of the research deals with the history of early childhood education from the perspective of creative activity, the different methods of creative activities used with children, presentation of legislation and the early childhood education plan, as well as the visibility of creative activity in different educational fields and units. The purpose of our study was to find out what methods of creative activity are used in Kissankello. Another aim was to study whether there are any noticeable differences based on the employees' educational backgrounds in the methods of creative activities they use with children. The thesis also aimed to examine the employees' experiences and development suggestions concerning creative working practises. The thesis is a qualitative research and we used a mixture between a theme interview and a structured interview.

Employees use a lot of creative activity in work. According to the research findings some very common methods of creative activity are used with children in Kissankello, such as music, crafts, as well as physical exercise and play. Outdoor activities with the children were seen as a creative activity. The research showed that there were no discernible differences in the use of creative activities based on the workers' educational backgrounds. The employees had mostly positive experiences with creative work methods but the interviewed often mentioned that the daily rhythm and routines as well as practical arrangements raise challenges in executing creative activities. The most central perspective in work development, in turn, was linked to further educational possibilities and changing the daily routines of the day care centre in favour of creative activity.

Key words: Creative activity, early childhood education, employees, children

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 LUOVA TOIMINTA SUOMALAISESSA VARHAISKASVATUKSESSA.....	9
2.1 Fröbeliläisen tradition vaihe	10
2.2 Tuokiokeskeisyyden vaihe	10
2.3 Pedagogisen hämmennyksen vaihe	11
2.4 Lapsikeskeisyyden renessanssi.....	12
2.5 Varhaiskasvatus Suomessa nykyään	12
3 LUOVUUS OSANA LAPSEN KEHITYSTÄ.....	15
3.1 Luova toiminta	15
3.2 Lasten kanssa käytettäviä luovan toiminnan menetelmiä.....	17
3.2.1 Musiikki	18
3.2.2 Leikki.....	18
3.2.3 Draama	19
3.2.4 Sadutus	21
3.2.5 Liikunta.....	21
3.2.6 Käsityökasvatus	22
4 LAINSÄÄDÄNTÖ JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA.....	24
4.1 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma.....	24
4.2 Lapuan kaupungin päivähoiton strategia ja varhaiskasvatussuunnitelma ..	25
4.3 Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma.....	28
5 LUOVAN TOIMINNAN SISÄLTYMINEN ERI KOULUTUKSIEN OPETUSSUUNNITELMIIN	30
5.1 Lähihoitajatutkinto.....	30
5.2 Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon lastenohjaajakoulutus	31
5.3 Seinäjoen - ja Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomikoulutus	32

5.4 Kasvatustieteen kandidaatin tutkinto Jyväskylän yliopistossa	33
6 TUTKIMUKSEN TAUSTAT, TAVOITTEET JA TOTEUTUS	35
6.1 Päiväkoti Kissankello	35
6.2 Tutkimuskysymysten ja tavoitteiden asettelu	36
6.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu.....	38
6.4 Tutkimusaineiston analysointi	39
6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	41
7 TUTKIMUSTULOKSET	44
7.1 Luovan toiminnan menetelmien käyttö ja sen näkyminen päiväkodin arjessa	44
7.2 Työntekijöiden kokemukset luovista menetelmistä.....	48
7.2.1 Työntekijöiden kokemat hyödyt luovan toiminnan näkökulmasta	48
7.2.2 Työntekijöiden kokemat haasteet luovan toiminnan näkökulmasta	50
7.2.3 Työyhteisön kannustus luovien toimintojen käyttämiseen	52
7.2.4 Lasten ja vanhempien suhtautuminen luovaan toimintaan.....	53
7.3 Työn kehittäminen luovan toiminnan näkökulmasta	55
8 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	57
9 POHDINTA.....	63
LÄHTEET	67
LIITTEET	72

1 JOHDANTO

”No mun työssä mä haluaisin, että se luova toiminta näkyis niin, että lapset ois niinku niitä tekijöitä ja osallisia ja jotenki että se lähtis niinku sieltä lapsista.”

Opinnäytetyössämme tutkimme luovaa toimintaa Lapuan päiväkoti Kissankellossa. Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää Lapuan päiväkoti Kissankellon työntekijöiden käyttämiä luovan toiminnan muotoja lasten kanssa. Haluamme lisäksi tutkia, millaisia kokemuksia sekä kehittämissuhteita ja -näkökulmia työntekijöillä on niiden käytöstä lasten kanssa työskennellessä. Työmme on laadullinen tutkimus, jossa käytämme teemahaastattelun ja strukturoidun eli lomakehaastattelun välimuotoa. Koska tutkimme vain yhden päiväkodin toteuttavaa luovaa toimintaa, niin tutkimuksellamme emme voi tehdä yleispäteviä johtopäätöksiä.

Hyyppä ja Liikanen (2005, 13) määrittävät luovuuden taiteen kautta siten, että taide on luovuuden tuote sekä myönteisiin päämääriin pyrkimisen keino, joka koetaan tunteiden rikastuttamana taide-elämyksenä. Luovuus on puolestaan taiteen tekemisen edellytys.

Ilmaisukasvatuksen ja luovan toiminnan tavoitteena on tutustuttaa lapsi taiteeseen mahdollisimman laajasti ja kokonaisvaltaisesti. Luovaa toimintaa harjoittamalla lapsen kanssa kannustetaan häntä löytämään itse ratkaisuja ja ottamaan riskejä, minkä kautta hänen itsetuntonsa ja minäkuvansa vahvistuu. Leikin avulla lapsi tutkii ympäröivää todellisuutta. Erilaisten luovien toimintojen avulla lapsille kehittyy halu, rohkeus ja taito ilmaista itseään sekä vastaanottaa ympäristöstään viestejä. Luovuuden avulla lapsi oppii havainnoimaan maailmaansa ja elämään vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Liukko, 1998, 11.)

Yhteiskuntamme varhaiskasvatuksen historiassa ja vielä nykyhetkessäkin korostuu lasten kanssa työskentelyssä tuokiokeskeisyys. Tuokiokeskeisyys perustuu ohjaajien johdolla tapahtuviin erilaisiin leikkituokioihin. Nykyisin kuitenkin yhä

enemmän on alettu korostaa sosiaalialalla yleensä, mutta etenkin varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisyyttä, jolloin luovan toiminnan merkitys ja monipuolisuus korostuvat. Tämän vuoksi onkin tärkeää tutkia varhaiskasvattajien näkökulmaa luovan toiminnan toteutumisesta ja siihen liittyvistä kehittämistarpeista. Halusimme työssämme tutkia juuri työntekijöiden näkökulmaa, jotta heidän tietoisuus luovasta toiminnasta, sen mahdollisuuksista ja siihen liittyvistä kehittämistarpeista tulisi paremmin esiin. Tämän avulla niiden käyttöä lasten kanssa on helpompi toteuttaa. Aiheemme tärkeys ja ajankohtaisuus tulevat esille myös siinä, että luovilla toiminoilla on tutkittu olevan monenlaisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen.

Aikaisempia tutkimuksia luovasta toiminnasta varhaiskasvatuksessa on olemassa useita, mutta suurin osa niistä painottuu lasten näkökulmaan ja kokemuksiin ja ne ovat toimintatutkimusmuodossa lasten keskuudessa toteutettavia. Esimerkiksi Siipola (2011) tutkii draamakasvatusta osana lasta kokonaisvaltaisesti kehittävänä menetelmänä esiopetuksessa. Tutkimuksemme puolestaan perustuu lasten kanssa työskentelevien aikuisten näkökulmaan luovasta toiminnasta. Aikuisten näkökulma luovista työmenetelmistä tulee jossain määrin esille Hakasen ja Hantulan (2013) tutkimuksessa. He tutkivat yhteistyökumppaneiden kokemuksia ilmaisupainotteisesta taideprojektista, jonka aihe on työntekijöiden näkemykset taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista lapsiin. Lisäksi Hämeen ammattikorkeakoulusta Saana Karikummun (2013) tutkimuksen aihe liittyy varhaiskasvattajien näkökulmaan. Hän tutkii varhaiskasvattajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsilähtöisyydestä päiväkodissa. Aho (2011) puolestaan tutkii työntekijöiden näkökulmaa varhaiskasvatuksen laatuun liittyvistä tekijöistä.

Aiheemme valikoitui omien kiinnostuksiemme pohjalta. Mielestämme luova toiminta on tärkeä työväline sosiaalialalla, koska sillä katsotaan olevan monenlaisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Luovien toimintojen käyttö lasten parissa on ensiarvoisen tärkeää, sillä ne tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Lisäksi lasten ”ääni” eli kokemukset ja tunteet tulevat niiden avulla paremmin kuuluviin. Tämän vuoksi työntekijöiden näkökulma on ensiarvoisen tärkeää luovan toiminnan toteutumisesta varhaiskasvatuksessa.

Työmme etenee tutkimusaiheen teoriakontekstin esittelystä tutkimuksen tavoitteiden, taustojen ja toteutuksen esittelyyn. Sen jälkeen esittelemme keskeisemmät tutkimustulokset. Tutkimuksen lopussa kirjoitamme tulosten yhteenvetoa, johtopäätöksiä ja pohdintaa.

2 LUOVA TOIMINTA SUOMALAISESSA VARHAISKASVATUKSESSA

Päivähoitojärjestelmä alkoi kehittyä nykyiseen muotoonsa hiljalleen teollistumisen myötä. Ihmisten työnkuvat muuttuivat ja muutettiin maalta kaupunkiin. Maatalous ei Suomessa enää ollut pääelinkeino ja naiset lähtivät kodin ulkopuolelle töihin. Vähitellen kasvoi tarve lasten päivähoidolle. Lasten päivähoitolaki astui voimaan vuonna 1973, jolloin nykyinen päivähoitojärjestelmä sai konkreettisen alkunsa. (Alila ym. 2014, 11.)

Eri aikakausina lasten varhaiskasvatuksessa ovat painottuneet eri tehtävät, monesti tehtävien kietoutuessa kuitenkin yhteen. Varhaiskasvatuksella katsotaankin siis olevan erilaisia ja eri tarkoituksiin pyrkiviä tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävillä tarkoitetaan sen sosiaalipoliittisia, tasa-arvoa edistäviä, lapsipoliittisen päivähoiton, perhepoliittisia, työvoimapolitiittisia sekä koulutuspolitiittisia tehtäviä. (Alila ym. 2014, 11.)

Varhaiskasvatuksen piirissä työskentelee nykyisin joukko monia koulutustaustoja omaavia työntekijöitä aina ammattikoulututkinnon suorittaneista yliopistotason suorittaneisiin. Yliopistosta valmistuvat kasvatustieteen kandidaatit ja maisterit sekä lastentarhanopettajat ja erityisopettajat. Ammattikorkeakouluista puolestaan valmistuvat sosionomit, jotka voivat työskennellä varhaiskasvatuksessa. Toisen asteen tutkinnoista varhaiskasvatuksen tehtäviin valmistuvat lähihoitajat ja lastenohjaajat sekä perhepäivähoitajat. (Alila ym. 2014, 17.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa pedagogiikkojen suuntalinjaukset ja arvopohjat ovat edenneet yhteiskunnan tilanteiden mukaan. Arvot ovat aina kulttuurisidonnaisia ja ne ovat ihmisten ympäristössään luomia ajattelutapoja. Suomalaisessa kulttuurissa ja historiassa on kuitenkin löydettävissä lastentarha- ja päiväkotipedagogiikan vaiheita ja ajanjaksoja.

Teoksessa Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia Niiranen ja Kinos (2001, 61) esittävät lastentarha- ja päiväkotipedagogiikan neljä vaihetta, jotka ovat Fröbeliläisen tradition vaihe, tuokiokeskeisyyden vaihe, pedagogisen hämmennyksen vaihe sekä lapsikeskeisyyden renessanssi.

2.1 Fröbeliläisen tradition vaihe

Fröbeliläisen mallin mukaan 1880-luvulta 1970-luvulle lastentarhatoiminnan perussuuntalinjauksena oli auttaa köyhiä koteja lasten kasvatuksessa ja hoidossa. Fröbeliläisen tradition vaihe kesti Suomessa 1970-luvun alkupuolelle saakka, päivähoitolain voimaantumiseen saakka. Varhaiskasvatuksen toiminnan runkona oli tuolloin vuodenaikoihin perustuvat kodin työt. Lastentarhaa pidettiin osana lasten kotia ja kotityötä. Puhuttiin hedelmän korjuusta, puutarha- ja kukkashoidosta, leipomisestä, pyykinpesusta, kotieläimistä sekä huoneiden puhtaanapidosta (Ebeneserkoti, 1923). Lastentarhatoiminnan keskeisessä asemassa olikin siis työ. (Niiranen ja Kinos, 2001, 63- 64.)

Lastentarhatoiminnan toinen tärkeä toiminnan muoto tuolloin oli lasten leikkiminen (Ebeneserkoti, 1923). Sille oli suotava tarpeeksi aikaa, tilaa ja vapautta. Lasten kanssa järjestettävässä luovassa toiminnassa leikin lisäksi keskustelut, raamatunkertomukset, askartelut, käsityöt ja veisto sekä laulut, voimistelu, retket ja juhlat olivat myös alkuaan mukana suomalaisessa varhaiskasvatuksessa (Hänninen ja Valli, 1986). Lastentarhoissa pyrittiin jo tuolloin ottamaan huomioon lasten ikä, yksilölliset ominaisuudet sekä kiinnostuksen kohteet. (Niiranen ja Kinos, 2001, 63–64.)

2.2 Tuokiokeskeisyyden vaihe

Laki lasten päivähoidosta toi Suomen varhaiskasvatukseen uusia tuulia niin pedagogiikkaan kuin arjen toimintaan. Nyt ei enää puhuttu lastentarhoista ja -seimistä vaan keskustelu siirtyi päiväkotiin ja päiväkodin toimintaan. 1970-luvusta käytetään nimitystä varhaiskasvatuksen tuokiokeskeisyyden vaihe. Tällöin syntyivät en-

simmäiset päivähoiton pedagogiset oppaat, lisäksi henkilöstön koulutusta alettiin kehittää, esiopetusjärjestelmä sai alkunsa sekä suunnittelu päivähoiton tavoitteista sai alkunsa. Normaaleihin perushoidon tehtävien kuten ruokailun ja ulkoilun lisäksi painopiste varhaiskasvatuksessa siirtyi toimintatuokioihin. Toimintatuokiot ottivat jalansijaa leikiltä ja aikaisemmin päiväkodissa harjoitetusta lasten työstä. Lapsille päiväkotipäivä rakennettiin tuokioiden varaan. Tätä varhaiskasvatuksen toimintaa alettiin myöhemmin kritisoida, koska sen katsottiin lähtevän aikuisten kokemuksista, tiedoista ja tavoista ajatella. (Niiranen ja Kinos, 2001, 67–70.)

Luovaa toimintaa oli jo tuolloin päiväkodeissa. Korhonen (1989) Niirasen ja Kinoksen mukaan (2001, 70) kertoo, että musiikille, liikunnalle, kuvalliselle ilmaisulle sekä askartelulle oli esikoulun ja leikin lisäksi varattu oma viikonpäivänsä päiväkodeissa.

2.3 Pedagogisen hämmennyksen vaihe

1980-lukua kutsutaan varhaiskasvatuksen näkökulmasta pedagogisen hämmennyksen vaiheeksi. Päiväkotipedagogiikan näkökulmasta pedagogisesta hämmennyksen vaiheesta puhuttaessa 1980-luku oli niin sanottua ”tyhjää” aikaa. Suunniteltujen kasvatustavoitteiden ja oppaiden ansioista huolimatta ei kyetty uudistamaan käytännön toimintaa, vaan se jatkui edelleen tuokiokeskeisyytenä. Lisäksi päivähoidosta kasvoi käsitys sosiaalipalveluna, mikä puolestaan viestii päivähoitoajattelun aikuiskeskeisyydestä. Sosiaalipalvelu kuvaa enemmänkin päivähoiton ja lasten vanhempien suhdetta, ei niinkään päivähoitohenkilöstön ja lasten suhdetta. Pedagogisia aineksia 1980-luvun päivähoidossa oli siis niukasti, vaikka yleisiä linjauksia kaavailtiin ja esiteltiin tavoitteiden toteutumisesta sekä tavoitteiden suuntaisesta pedagogiikasta. Pedagogisen hämmennyksen vaiheessa päivähoiton toiminta-alueina on kuitenkin nähty perushoito, leikki, työtehtävät ja askareet, opetus- ja toimintatuokiot sekä ympäristöön tutustuminen. (Niiranen ja Kinos, 70-72.)

2.4 Lapsikeskeisyyden renessanssi

Suomen varhaiskasvatusjärjestelmää 1990-luvulla kuvataan lapsikeskeisyyden renessanssiksi. Päiväkodeissa alettiin aikaisempien yritysten epäonnistuttua toimia vähitellen eri tavalla. Päiväjärjestys ja -rytmit muokattiin joustavammiksi, tuokioiden sijasta alettiin suunnitella lasten koko toimintaympäristöä ja lasten aloitteita pyrittiin yhä enemmän kuuntelemaan ja ottamaan huomioon (Korhonen, 1989). Jälkikäteen arvioituna kuitenkin suurin muutos tuona aikana tapahtui aikuisten käytöksissä. Vähitellen varhaiskasvatuksen henkilökunta ymmärsi lasten oppimisen laajan mekanismin. Niiranen ja Kinos (2001, 74) kirjoittavat Lahikaisen ja Rusasen (1991) mukaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan oivalluksesta, että lapset eivät opi vain aikuisen suunnittelemalla ja ohjaamalla tuokiolla, vaan oppivat kaikessa toiminnassa ja myös toisiltaan. Tämä suurelta osin edesauttoi lapsilähtöisyyden ajattelutavan syntyä päiväkotimaailmassa. (Niiranen ja Kinos, 2001, 74.)

2.5 Varhaiskasvatus Suomessa nykyään

2000- ja 2010-luvun varhaiskasvatusajattelu ja varhaiskasvatustyö painottaa vuorovaikutusta, leikkiä ja lapsen hyvinvointia. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma lainsäädösten mukaan ohjaa suomalaista varhaiskasvatusjärjestelmää. Kunnat ja itse päiväkodit asettavat varhaiskasvatussuunnitelmiinsa arvonsa ja toimintatapansa näiden pohjalta. Nykyisin kasvatusjärjestelmä koostuu myös lukuisista erilaisista vaihtoehtopedagogiikoista, joita päiväkotimaailma voi soveltaa ja käyttää toiminnassaan.

Varhaiskasvatuksen arvopohja Suomessa pohjautuu kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin kansallisiin säädöksiin, sopimuksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Arvoista keskeisin on lapsen ihmisarvo, joka pitää sisällään lapsen edun, lapsen oikeuden elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen, syrjintäkiellon ja lasten tasa-arvoisen kohtelun sekä lapsen mielipiteen huomioon ottamisen. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan arvopohjaan liittyen lapsella on myös oikeus turvattuun kasvuun, kehitykseen, oppimiseen, leikkiin ja ihmissuhteisiin.

Lapsella on myös oikeus saada tarvitsemansa erityinen tuki omaan kulttuuriin, äidinkielen ja uskontoon. Kaikilla lapsilla on myös oikeus tulla ymmärretyksi ja kuuluksi heidän ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, 2005, 12.)

Kasvatusnäkömyksen pohjana ovat työyhteisön arvot sekä käsitys siitä, millaista on hyvä varhaiskasvatus päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen kasvatusnäkömyksen pitäisi jokaisessa yksikössä olla niin selkeästi tiedossa, että jokainen työntekijä pystyy kuvaamaan ja kertomaan sen. Tärkeää on, että työyhteisö pystyy perustelemaan toimintansa lasten parissa, niin että toiminnan tarkoitus ja tavoite säilyvät. Suomessa päiväkodit varhaiskasvatussuunnitelmissaan yleensä määrittävät tärkeimmiksi arvoikseen turvallisuuden, kiireettömyyden, lapsen hyvinvoinnin, oikeudenmukaisuuden, lapsilähtöisyyden ja avoimuuden. (Mikkola ja Nivalainen 2009, 27.)

Lasten kasvatuksen parissa työskentelevillä on paljon valinnan vapautta nykyisin erilaisten pedagogiikkojen käyttämisessä. Pedagogiikan pohjalta he voivat elävöittää ja määrittää toimintaansa varhaiskasvatuksessa. Arjen pienet ja suuret valinnat perustuvat niihin periaatteisiin ja käsityksiin kasvatuksesta, jotka kasvattajayhteisössä koetaan tarkoituksenmukaisiksi ja tärkeiksi. Monimutkaiseksi kuitenkin asian tekee se, että tietoisuus näistä periaatteista vaihtelee työyhteisöissä ja yksiköissä paljon. (Mikkola ja Nivalainen, 2009, 25.)

Luovaa toimintaa ja luovan toiminnan menetelmiä on yhä enemmän alettu korostaa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen toiminnassa on tehtävä kuitenkin selkeitä valintoja ja rajauksia, jotta ympäristö ja lapset yksilöinä tulevat huomioituksi. Varhaiskasvatuksessa on mielletävä, miten oppimisympäristön ja toiminnan järjestäminen vaikuttaa yksittäisen lapsen ja koko ryhmän toimintaan. (Mikkola ja Nivalainen, 2009, 25.)

Vaikka pedagogiikka tarkoittaa valintoja ja rajauksia, niin kaikkea luovaa ei ole mahdollista toteuttaa. Suomessa erilaisia pedagogisia painotuksia varhaiskasvatuksessa ovat esimerkiksi kuvataiteet, liikunta, kielikylpy, steiner, draama ja ilmaisu sekä ulkoilu, askartelu ja musiikki. Päiväkodit ja varhaiskasvatusympäristöt voi-

vat toiminnassaan tuottaa näistä joitakin toiminnan ja pedagogiikan muotoja. On kuitenkin keskusteltu, että luovalle toiminnalle varhaiskasvatuksessa ei ole tarpeeksi aikaa. Kiire arjen toiminnoissa sekä päivärytmin tarkka noudattaminen usein estävät osittain kokonaisvaltaista luovan toiminnan toteuttamista. (Mikkola ja Nivalainen, 2009, 25.)

Kun aikuisella ei ole koko ajan kiire jonnekin muualle kuin missä juuri nyt on, mahdollistaa se lapselle vaikkapa leikin ja rauhan tehdä asiat loppuun (Mikkola ja Nivalainen, 2009, 29).

3 LUOVUUS OSANA LAPSEN KEHITYSTÄ

Tässä luvussa kerromme lyhyesti luovasta toiminnasta sekä määrittelemme käsitteet taide ja luovuus. Lisäksi esittelemme erilaisia lasten kanssa käytettäviä luovan toiminnan menetelmiä.

3.1 Luova toiminta

Luovuus on mukana ihmisten elämässä hyvin vahvasti niin tiedostamatta kuin tietoisesti. Lapset ilmaisevat luovuuttaan hyvin luonnollisesti ja jokapäiväisessä elämässään se tulee heiltä aidosti tunteiden kautta esiin. Luovuus on kuitenkin käsitteenä melko abstrakti. Jotta voi ymmärtää luovan toiminnan käsitteen, tulee tietää mitä se käytännössä tarkoittaa. Hyypä ja Liikanen (2005, 13) määrittelevät taiteen ja luovuuden seuraavasti:

Taide on luovuuden tuote ja myönteisiin päämääriin pyrkimisen keino, jotka koetaan emootioiden rikastuttamana taide-elämyksenä. Luovuus on puolestaan taiteen tekemisen edellytys.

Sosionomi kohtaa työssään erilaisia ja eri taustoiltaan ja elämäkokemuksiltaan poikkeavia ihmisiä. Oman luovuuden ja persoonansa lisäksi auttamistyötä tekevällä on erilaisia menetelmiä, joilla voi kartoittaa asiakkaan tilannetta sekä ohjata ja auttaa häntä. Luovan toiminnan menetelmät ovat näistä yksi esimerkki. Muita menetelmiä ovat esimerkiksi psykososiaalinen ohjaus, ratkaisukeskeinen työote ja tavoitelähtöinen ongelmanratkaisutyö.

Hyypän ja Liikasen mukaan (2005) erilaisilla luovilla ja toiminnallisilla menetelmillä uskotaan olevan monenlaisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen. Elämyksellisesti ja kokemuksellisesti luovan toiminnan menetelmät nähdään yhtenä tärkeimpänä vaikutustekijänä – eli jonain sellaisena toimintamuotona, joka pyrkii vastaamaan ihmisen tarpeisiin. Lisäksi luovan toiminnan menetelmien merkitystä pidetään oleellisena ihmisen hyvän terveyden ja hyvän elämän kokemuksissa.

Tärkeänä nähdään myös luovuuden ja toiminnallisuuden käyttämisen kautta syntyvät verkostot ja yhteisöllisyyden tunne. Asiakastyössä luovia toiminnan menetelmiä voi käyttää lukuisin eri perustein ja moneen eri tarkoitukseen. Tutkimuksessamme keskitymme lasten kanssa käytettäviin luovan toiminnan menetelmiin ja niiden käyttöön varhaiskasvatuksessa.

Ruususen (2005, 54) mukaan taide antaa laajat mahdollisuudet kasvatuksessa ja sosiaalialan työssä. Taide luo tilanteita, joissa ihminen pääsee kuvaamaan omia kokemuksiaan, tutustumaan omiin ja toisen tunteisiin, rakentamaan persoonallista identiteettiään ja tarkastelemaan elämään kuuluvia erilaisia vaihtoehtoja. Tällöin koko prosessi ja oma luovuus antavat mahdollisuuksia voimaantumiseen, itsetunnon vahvistumiseen, oman arvostuksen lisäämiseen sekä vuorovaikutuksen rakentumiseen toisten kanssa.

Erilaiset, kuten luovat tai ilmaisulliset menetelmät, osoittavat, miten monipuolisista toiminnallisista työtavoista taiteeseen, kulttuuriin ja luovuuteen perustuvissa toiminnoissa on kyse. Taide edellä mainittujen seikkojen lisäksi rentouttaa, vaatii keskittymistä ja ajattelua sekä luo onnistumisen kokemuksia. Menetelmää käytettäessä tulee kuitenkin ottaa huomioon asiakkaiden kehitystaso sekä sitä kautta tehtävien ja toiminnan taso.

Opinnäytetyössämme tutkimme lapsen kokonaispersoonallisuuden kehitykseen vaikuttavia varhaiskasvatuksen menetelmiä. Varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeänä perustehtävänä on juuri luoda edellytykset lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittymiselle. Keskeisiä välineitä, joista muutamia tutkimuksessamme avaamme, lapsen persoonallisuuden kehityksen tukemisessa ja kulttuurin välittämisessä ovat muun muassa kieli, kuvallinen ilmaisu, liikunta, leikki, musiikki ja draama. Puhutaan luovan toiminnan menetelmistä, jotka ovat nykyisin tulleet yhä näkyvämmiksi sosiaaliala- ja kasvatusalan työssä. Niiden tutkimus on yleistynyt sekä samalla vahvistanut käsitystä niistä myönteisesti vaikuttavana tekijänä lapsen kehitykseen. (Brotherus, Helimäki ja Hytönen, 1994, 32.)

Tiivistettynä varhaiskasvatus tarkoittaa toimintaa, jolla pyritään luomaan edellytyksiä sekä turvaamaan lapsen kehitystä monipuoliseksi persoonallisuudeksi sekä

yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Luovuus onkin yksi tärkeä tekijä lapsen suotuisan kehityksen mahdollistajana. (Brotherus ym. 1994, 33.)

3.2 Lasten kanssa käytettäviä luovan toiminnan menetelmiä

Teoksessa *Lapsi ja taide* eri tieteenalojen asiantuntijat kertovat näkemyksiään ja kokemuksiaan taiteesta ja taidekasvatuksesta. Ruokonen (2006, 11) kertoo taidekasvatuksen vaikutusalueen olevan hyvin moniulotteinen. Taide toimii kokonaisvaltaisesti yksilöiden persoonallisuuden ja kehityksen edistäjänä sekä tuo elämään rikkautta. Se toimii niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisenkin terveyden edistäjänä ja tukijana. Hän kertoo taiteen ja sen äärellä koetun luovuuden olevan moniaistisesti läsnä lapsen kehityksessä. Taidekasvatus rakentaa lapsen kokonaisvaltaista tietämisen ja tuntemisen taitoa. Myöhemmin esittelemme erilaisia lasten kanssa varhaiskasvatustyössä käytettäviä menetelmiä

Luovuus on usein nähtävissä lapsen arjessa, koska taidekasvatus integroituu helposti kaikkeen; kodin, päiväkodin ja koulun toimintaan aina arkipäivän perustoiminnoista suuriin juhlatilauksiin. Päiväkoti ja koulu ovatkin kodin lisäksi tärkeimpiä lapsen taiteellisia kasvu ympäristöjä. (Ruokonen 2006, 11.)

Taide on myös aina terapeutista. Se on normaaliin kasvuun ja elämän ilmiöihin liittyvä mahdollisuus. Lapset kokevat aikuisten tapaan erilaisia tunteita, joskus ne voivat olla hyvinkin suuria surun ja pettymyksen tunteita tai valtavan muistorikkaita ilon tuntemuksia. Taiteen avulla lapsi pystyy käsittelemään, kohtaamaan ja rakentamaan erilaisia tunteitaan. Kun lapsi tulee hyvin kohdatuksi ja hänen tunteilleensa annetaan tilaa ja hyväksyntää, on taidekokemuksilla selvä yhteys terapeutisiin mahdollisuuksiin. Taide kehittää myös lapsen taitoja tehdä ratkaisuja. Ratkaisujen löytäminen ja irrallisten ainesten liittäminen kokonaisuudeksi on osa luovuutta. (Pusa 2009, 73–74.)

3.2.1 Musiikki

Yksi lasten kanssa käytettävistä luovan toiminnan menetelmistä on musiikki. Varhaiskasvatuksessa musiikkikasvatuksella on selkeä rooli. Musiikillinen oppimisympäristö antaa lapselle mahdollisuuden musiikillisiin elämyksiin sekä uusia onnistumisen ja oppimisen kokemuksia. Musiikki kasvattaa lapsen maailmankuvaa ja luo hänelle mahdollisuuden uusien, vieraiden asioiden tutkimiseen. Musiikki lapsen tutkimuskohteena mahdollistaa hänen tutustumisen omaan ja vieraisiin kulttuureihin sekä luo musiikillista identiteettiä omaan kulttuuriin. Musiikki mahdollistaa lapselle yksilöllisen tavan osallistua ryhmän eri toimintoihin. Tärkeässä roolissa lapsen musiikillisen kehityksen mahdollistajana ovat hänen kanssaan toimivat aikuiset kotona ja koulussa. Musiikkikasvatus on osa lapsen tasapainoista ja kokonaisvaltaista kasvua. (Ruokonen 2009, 22, 28-29.)

Musiikin harjoittaminen on vahvassa yhteydessä lapsen viestinnän ja tunneilmaisun kehittymiseen. Niin sanallinen kuin sanatonkin viestintä kehittyy musiikin välityksellä. Lapsi voi kokea ja ilmaista erilaisia tunteita musiikillisen luomisen ja esittämisen kautta. Monipuolisen musiikkitoiminnan ja itseilmaisun kautta lapselle muodostuu kokonaisvaltainen käsitys omasta itsestä. (Ruokonen 2001, 142-143.)

3.2.2 Leikki

Mikkola ja Nivalainen (2010, 55) kertovat leikin edellytyksistä teoksessa ”Lapselle hyvä päivä tänään”. Leikin edellytykset koostuvat ajasta ja leikkirauhasta, tilasta, materiaaleista, kokemuksista, malleista sekä aidosta läsnäolosta ja vuorovaikutuksesta. Stakesin julkaisemassa valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmasakin (2005, 20) painotetaan: *”Lapset eivät leiki oppiakseen, mutta oppivat leikkessään”*.

Jotta lapset tuottaisivat omaehtoista leikkiä, heillä täytyy olla tieto siitä, että leikille on jätetty aikaa. Leikki tarvitsee myös rajatun ja muokattavan tilan, johon lapset voivat asettua konkreettisesti. Leikin erilaisia materiaaleja on paljon. Yleensä hyvät leikkimateriaalit ovat muokattavia kuten esimerkiksi pahvilaatikot, kepit ja kankaat.

Leikki syntyy oikeista tavaroista ja materiaaleista, joita lapset näkevät aikuisten käyttävän. (Mikkola ja Nivalainen 2010, 55.)

Lasten tuottama leikki pohjautuu heidän kokemuksiinsa ja kokemusmaailmoihinsa itse nähdyistä ja itse kuulluista tapahtumista sekä erilaisista kertomuksista ja tarinoista. Erityisesti myös aikuisten antamat mallit vaikuttavat lapsen leikin maailmaan. Lapset pohjaavat leikissään käyttäytymisensä, kommunikaationsa ja toimintansa aikuisten antamaan malliin eli kaikkeen siihen, mitä aikuinen omalla toiminnallaan tuottaa. Tämä on myös yhdistettävissä lasten aitoon läsnäoloon ja vuorovaikutukseen aikuisten kanssa. Ihmisten erilaiset tavat toimia keskenään, joita lapsi havainnoi, ovat juuri leikin ydin. Lapsen leikissä ja vuorovaikutuksessa ovat läsnä hänen tunteensa, muistonsa, toiveensa ja tavoitteensa. (Mikkola ja Nivalainen 2010, 55.)

Lasten kanssa työskentelevillä sekä lasten kasvattajilla tulisi olla tietoisuus lapsen leikin tärkeydestä; se ei ole ”vain” leikkiä. Jos lapselle annetaan mahdollisuus leikkiä pitkään, sitä todennäköisemmin hän säilyttää luovuutensa ja leikkisyytensä läpi elämän. Lapsi, joka leikkii ja kokee leikin erilaisia mahdollisuuksia, on kekseliäs ja tyytyväinen sekä innostuu uusien ratkaisujen etsimisestä ja tuntee tyydytystä osaamisestaan. Lapselle mieluista ja jouhevaa leikkiä on esimerkiksi kaikki se, mikä syntyy lapsen tarpeesta toistaa ja jäljitellä aikuisten tekemisiä kuten esimerkiksi kaupassa käyntiä, äidin leipomista tai vauvan hoitamista. Vapaa leikki päiväkodissakin voi olla monen lapsen päivän ydinkohta. Varhaiskasvattajien tulisi kunnioittaa lapsen leikkiä puuttumalla leikkiin vain silloin, kun tulee vastaan kiperä tai jokin askarruttava tilanne. Leikkiin puuttuminen on ymmärrettävää myös silloin, jos lapsi itse pyytää aikuista mukaan. (Haapaniemi-Maula 1996, 69-71.)

3.2.3 Draama

Draama on kreikan kielestä suomen kieleen tullut käsite, joka perusmerkitykseltään tarkoittaa toimintaa. Teoksessa ”Ilmaisuleikit tarinan talossa” Sirkka-Liisa Heinonen kirjoittaa analyysin ja tulkinnan lastentarhanopettajan pedagogisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen draaman opetuksessa. Tutkimuksessaan hän

painottaa, että draamatuokio on yksi opetuksen muoto, joka luo päivähoitokulttuurin sisäistä puhetta. Draaman avulla lapsi saa mahdollisuuden kuvittelemiseen, joka puolestaan on ajattelemista, mahdollisuuksien pohtimista ja luomista sekä uuden, ennen kokemattoman testaamista ja oppimista sekä havaintomaailman ylittämistä. (Heinonen 2000, 219.)

Draama antaa lapselle monenlaisia taitoja elämän erilaisten kokemusten, tunteiden ja toiminnan kohtaamiselle. Draaman avulla voidaan läpikäydä niin pulmallisia kuin positiivisiakin asioita ja elämänkulkua.

Teoksessa ”Ilmaisua Ipanoille” kuvataan kasvatuksellista draamaprosessia. Pedagogista draamaa käytetään työmenetelmänä, joka kartuttaa lapsen kokemuksia. Draaman avulla asioita voidaan tarkastella eri näkökulmista. Kun draamaa hyödynnetään opetusmenetelmänä, sen vaikutukset ovat näkyvissä lapsen ymmärryksen lisäämisessä, persoonallisuuden kehittämisessä sekä ajattelun ja asenteiden muuttumisessa. Lisäksi draaman avulla sisäiset kokemukset tulevat näkyväksi havaittavaksi toiminnaksi. Siinä käsitellään leikin, sadun ja tarinoiden avulla lapselle tärkeitä asioita. Draamatyöskentely parantaa keskittymiskykyä, rikastuttaa kieli-taitoa ja itseilmaisua sekä aktivoi ajattelua ja muistia, mikä puolestaan on yhdistettävissä lapsen monipuoliselle oppimiselle. Roolileikin, ryhmätyön ja pedagogisen draaman avulla sadut valjastetaan lapselle kokemuksellisen ja yhteistoiminnallisen oppimisen välineeksi. (Liukko 1998, 103-104.)

Draamaprosessin aikana lapsi voi kokea ahdistusta ja vapautta erilaisista tunnekohtaamisistaan. Hän oppii kohtaamaan murheen ja ilon, pahan ja hyvän. Erilaiset draaman kokemukset avaavat lapselle aavistuksen siitä, mitä elämä tuo tullessaan. Erityisen tärkeää on, että lapsi oppii kääntämään synkätkin tilanteet edukseen. Draamassa syvennetään ryhädynamiikkaa, asenteita, etiikkaa ja moraalialasta kiinnostavien aiheiden avulla. Lapset oppivat löytämään ja tunnistamaan omia tunteitaan. Työstämällä draamaa lasten parissa tulee suunnittelussa ottaa huomioon toiminnan tavoitteet ja prosessiluonne. Aiheet tulee koota niin, että niissä on ristiriitoja, jotka puolestaan herättävät halun etsiä uutta tietoa sekä uusia ratkaisumalleja. Saavuttaakseen draaman avulla hyviä tuloksia lasten kanssa, se edellyttää, että draamaprosessiin on käytetty riittävästi aikaa, jopa useita viikkoja.

Ohjaahan näkökulmasta opetusta voidaan eheyttää draaman ja lasten omien ideoiden avulla. (Liukko 1998, 103-104.)

3.2.4 Sadutus

Sadutus on menetelmä, jonka avulla lapset, nuoret ja aikuisetkin muuntavat ajatuksiaan tarinaksi. Sadutuksessa pyrkimyksenä on, että lapsi kertoo omia ajatuksiaan. Lasta tai lapsiryhmää kehoitetaan kertomaan oma kertomus, jota aikuinen kuuntelee ja jonka hän kirjaa ylös tarkasti sanasta sanaan. Sadutuksen tarkoituksena ei ole opettaa kirjoittamista, lukemista eikä se ole opetusmenetelmä, vaan tarkoituksena on johdatella vastavuoroiseen toimintakulttuuriin, jonka avulla kuunnellaan lasta. (Karlsson, 2005, 10-11.)

Sadutuksessa lapsella on mahdollisuus tuoda vapaasti omia ajatuksiaan esiin. Sen avulla saadaan lapsen oma ääni parhaiten kuuluviin. Lapsi saa mahdollisuuden kertoa niistä asioista, joista hän on kiinnostunut. Sadutuksen avulla lapsi saa kokemuksen siitä, että aikuiset oikeasti kuuntelevat ja ovat kiinnostuneita lapsen asioista. (Karlsson, 2005, 110.)

Yleisenä sadutusmenetelmän muotona lapselle sanotaan: ”Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.” Sadutus on lasten kanssa eniten käytetty menetelmä, josta käytetään myös nimeä narratiivinen menetelmä. Sitä käytetään myös dokumentointivälineenä, jota voi hyödyntää esimerkiksi lasten leikkiesissä. Sadutus ei ole kuitenkaan lapsen arviointia. Se on osana ehkäisemässä lasten syrjäytymistä ja tuo osallisuuden tunnetta lasten, nuorten ja aikuisten välille. (Lasten suojelun käsikirja THL.)

3.2.5 Liikunta

Liikuntakasvatuksen tarkoituksena ja yhtenä tavoitteena on tuoda lapselle lisää motivaatiota ja kykyä toimia sekä kehittää fyysistä kuntoa. Fyysisellä kunnolla tar-

koitetaan kykyä suoriutua jokapäiväisistä tehtävistä uupumatta ja lisäksi sitä, että lapsella on energiaa viettää vapaa-aikansa mielekkäästi. (Hakala, 1999, 11-12.)

Lapsen päivittäinen liikkuminen takaa lapselle terveen kasvun ja hyvinvoinnin. Kun lapsi liikkuu, kokee hän iloa, tunteita sekä ajattelee ja oppii uutta. Liikkumisen avulla lapsi oppii itsestään ja oppii tutustumaan muihin ihmisiin, sekä ympäristöön. (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, 2005, 22.)

Vanhemmilla ja päivähoidolla on suuri merkitys lapsen liikunnallisen toimintakulttuurin kasvussa. Kunnallisen päivähoidon tehtävänä on fyysinen kasvatus, jonka kautta lapselle mahdollistetaan osallistuminen liikuntatuokioihin. Ohjatun liikunnan avulla lapsi saa toteuttaa omaa liikunnallisuuttaan ja olla yhdessä muiden lasten kanssa. Liikunta on myös hyvä keino purkaa energiaa. Lapsi saa osallistumisen tunteen, hän oppii ja viihtyy ympäristössään. (Hakala, 1999, 105-106.)

Numminen (1996, 13) selvittää, miten liikunnan avulla voidaan kehittää lapsen ajattelua. Alle kouluikäisten lasten liikuntakasvatuksen tavoitteena on oppia motorisia perustaitoja, edistää terveyttä ja oppia liikunnallisista välineistä, jotka tukevat kognitiivista ja sosio-emotionaalista oppimista. Liikuntakasvatuksen ja fyysisen toiminnan avulla voidaan tukea myös lapsen minäkäsitystä.

3.2.6 Käsityökasvatus

Käsityökasvatuksen tavoitteena on kehittää lapsen avaruudellista hahmottamista, kädentaitoja, motorisia taitoja, aistitoimintoja, herkkyyttä sekä tuoda onnistumisen kokemuksia ja mahdollistaa elämyksellisyyttä. On tärkeää, että lapselle tulisi paljon ”minä osaan” kokemuksia. Tämä on mahdollista toteuttaa parhaiten antamalla lapsen tuotoksista positiivista palautetta. Kun lapsi saa kokea onnistumisen tunteita, korostuvat oppimisen vaikutukset parhaiten. (Karppinen 2009, 56, 58-60.)

Kun lapsi saa jo varhaisiässä onnistumisen kokemuksia käsillä tekemisestä, voi hän hyödyntää niitä kokemuksina myöhemmällä iällä. Taidot tulevat osaksi lapsen omaa minäkuvaa. Lapsi saa elämyksiä ja kokemuksia sekä kädentaitojen harjoit-

tamista erilaisten tekniikoiden soveltamisella ottamalla mukaan helppokäyttöisiä materiaaleja, kuten sakset, vasaran, pensselin ja tylpän neulan. Lisäksi lapsen oma toiminnallisuus tulee paremmin esille, kun hän saa itse olla suunnittelussa mukana. (Karppinen 2009, 58–59.)

Avaruudellinen hahmottaminen on yksi harjoittelun kohde varhaiskasvatuksessa ja sitä voidaan kehittää käsityön avulla. Mikäli avaruudellista hahmottamista ei ole harjoiteltu kolmen ja kahdeksan ikävuoden välissä, voi sen omaksuminen olla vaikeaa myöhemmässä iässä. Lapsen avaruudellista hahmottamista voidaan kehittää erilaisten taittelu-, askartelu- ja rakentamistehtävien avulla. Käsitöiden, askartelun ja kuvataiteen tekemisen tarkoituksena on opettaa lapsille yhdessä tekemistä, leikkiä, sorminäppäryyttä, luovaa toimintaa sekä erilaisten materiaalien kokeilua. (Karppinen 2009, 60.)

4 LAINSÄÄDÄNTÖ JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Suomen päiväkotijärjestelmää ja varhaiskasvatusta määrittelee lainsäädäntö sekä valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Tässä luvussa käsittelemme lainsäädännön ja varhaiskasvatussuunnitelmien asettamia raameja varhaiskasvatukseen valtakunnallisella, Lapuan kaupungin asettamalla sekä päiväkoti Kissankellon oman varhaiskasvatussuunnitelman tasolla.

4.1 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Suomessa varhaiskasvatuksen toiminta perustuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Jokainen kunta tuottaa oman varhaiskasvatussuunnitelman, joka pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kunta arvioi omien palveluiden toteutumista ja tuottaa omassa suunnitelmassaan palveluiden sisällön varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Varhaiskasvatuksen edistäminen, sisällön sekä laadun kehittäminen yhdenmukaisena, ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden yhtenä tavoitteena. Tavoitteena on myös lisätä vanhempien osallisuutta, sekä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillisista tietoisuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 7-9.)

Jokainen kunta laatii oman varhaiskasvatussuunnitelman ja jokainen yksikkö puolestaan tekee sen arvojen pohjalta oman, joka on yksityiskohtaisempi. Siinä kuvataan opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuutta. Jokaisessa yksikössä taas laaditaan yhdessä vanhempien kanssa jokaiselle lapselle oma varhaiskasvatussuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 8-9.)

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ole paljoakaan tuotu esille luovaa toimintaa ja siihen perustuvia säädöksiä. Luovan toiminnan näkökulmasta varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on kuitenkin lyhyesti kuvattu valtakunnallisella tasolla, että lapselle ominainen toiminta kulkeutuu leikkimisen, liikkumi-

sen ja tutkimisen välityksellä sekä lapsen ilmaisu ja kokeminen taiteen avun kautta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 20.)

Laki lasten päivähoidosta selvittää luovan toiminnan kannalta yleispiirteitä ja -ohjeita varhaiskasvatuksen luovasta toiminnasta. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoitoon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. (L 25.3.1983/304. Laki lapsen päivähoidosta.)

Varhaiskasvatussuunnitelma painottaa lapsen ympäristön merkitystä. Hyvin suunniteltu varhaiskasvatusympäristö herättää lapsissa kokeilunhalua, uteliaisuutta ja mielenkiintoa ja näin ollen kannustaa lapsia ilmaisemaan itseään ja toimintaa sen mukaisesti. Hyvin suunniteltu lasten keskuudessa toimiva ympäristö sisältää monipuoliset ja toimivat tilat, välineet ja materiaalit sekä toiminnallisiin tilanteisiin sopivat sosiaaliset ja psyykkiset tilat. Monipuolinen ympäristö tuo lasten toimintaan kokemuksia, tietoa ja taitoa ja näin ollen auttaa lapsia toimimaan, liikkumaan, tutkimaan sekä ilmaisemaan itseään monin eri tavoin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 17–18.)

4.2 Lapuan kaupungin päivähoitostrategia ja varhaiskasvatussuunnitelma

Lapuan kaupungin päivähoitostrategiassa (2012-2015) kuvataan sen keskeisissä periaatteissa, kuinka lapsen omaehtoisella tutkimisella ja leikillä on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksessa. Siinä painotetaan varhaiskasvatuksen suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta. Lapuan kaupungin päivähoitostrategiassa keskeiset periaatteet sisältävät lisäksi paikallisen kulttuurin ja perinteisten arvojen kunnioittamisen kansainvälisyyttä arvostaen. Luovasta näkökulmasta strategia sisältää myös lapsuuden erityisyyden ja kokemusmaailman kunnioittamisen. Strategiassa huomioidaan lasten tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus sekä yhdenvertaisuus.

Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ole paljon kerrottu luovista menetelmistä tai luovasta toiminnasta. Joitakin kohtia kuitenkin löytyy. Suunnitelmassa Varhaiskasvatuksen toteuttamisen -otsikon alla on kuvattu lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella, mikä sisältää leikkimisen, liikkumisen ja eri taiteen alueisiin liittyvän ilmaisemisen. Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan yhtenä tavoitteena olevan hyvinvoiva lapsi, mihin sisältyy ajatus, että kiireetön ja turvallinen ilmapiiri rohkaisee ja innostaa lasta leikkimään ja oppimaan uusia asioita. (Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 12.)

Lapuan kaupungin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan kuinka lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaidot, minäkäsitys sekä ajattelun kehitys edistyvät varhaiskasvatuksessa hyvän kokonaisuuden sisällä, johon kuuluvat hyvä hoito, kasvatus ja opetus. On tärkeää, että lapselle annetaan mahdollisuus suunnata mielenkiintonsa ympäristöön, toisiin lapsiin sekä toimintaan. Kasvattajan vastuulla on lapsen ohjaaminen ja tukeminen sekä mahdollistaminen leikkiin ja luovaan toimintaan. (Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 11-14.)

Lapuan kaupungin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa (15-16) on erikseen avattu lapselle ominaisia tapoja toimia.

Leikkiminen. Suunnitelmassa erityisesti leikki mielletään lasten ominaiseksi tavaksi toimia. Varhaiskasvatuksessa lapsen leikkiä tulee arvostaa ja sille tulee antaa aikaa. Siinä kerrotaan leikin kehittävän mielikuvitusta ja luovuutta, sekä kieltä ja ajattelua. Leikissä lapsi ilmaisee ja käsittelee tunteitaan ja harjoittelee erilaisia rooleja, sääntöjä ja vuorovaikutustaitoja.

Liikkuminen. Lapualla mahdollistetaan lapsille varhaiskasvatuksessa perusliikuntataitojen oppiminen sekä tutustumisen erilaisiin liikuntamuotoihin ja -leikkeihin. Lapsi saa iloa, riemua ja elämyksiä liikunnasta. Suunnitelmassa kerrotaan, että varhaiskasvatuksen alueeseen kuuluvat pihat ja lähimetsät mahdollistavat vauhdikkaan liikkumisen. Lisäksi Lapuan uimahalli, jäähalli sekä hyvin hoidetut ulkoilualueet mahdollistavat monipuoliset liikuntamahdollisuudet.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen. Lapuan oma varhaiskasvatussuunnitelma avaa niukasti erilaisia taiteen ja ilmaisun muotoja. Siinä kerrotaan kuitenkin maalaamisen, piirtämisen, soittamisen, laulamisen, tanssimisen ja loruilun keinoista antaa lapselle mahdollisuus itseilmaisuuksiin. Hyväksyvä ja kannustava ilmapiiri puolestaan innostavat lasta itseilmaisuuksiin ja esiintymiseen.

Lapuan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan varhaiskasvatuksen sisällöllisiä orientaatioita. Sen mukaan orientaatiot sisältävät matemaattisen, luonnontieteellisen, historiallis-yhteiskunnallisen, esteettisen, eettisen sekä uskonnollis-katsomuksellisen tarkastelun. Esteettinen orientaatio käsittää luovan toiminnan näkökulmasta erilaisia toimintoja. Lapuan kaupungin varhaiskasvatuksen piirissä tämän orientaation mukaan tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuuksia omaan luovuuteen. Luovuutta on tässä kohtaa esitelty esimerkiksi musiikin, nukketeatterin ja erilaisten taide-elämysten kautta. Orientaatiossa painotetaan, että lapsen tulisi oppia arvostamaan omia ja toisten aikaansaannoksia ja tämän vuoksi lapsia ohjataan näkemään ja arvostamaan ympäristöään ja tovereitaan. Lapuan varhaiskasvatuksessa lapsilla on myös mahdollisuus päästä tutustumaan taidemuseon näyttelyihin, mikä kerrotaan varhaiskasvatussuunnitelman esteettisessä orientaatiossa. (Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 17.)

Matemaattinen orientaatio liittyy myös osaksi luovaan toimintaan. Matematiikalla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen piirissä lasten pelaamista, leikkimistä sekä muotojen nimeämistä. Vertailu, luokittelu, mittaaminen ja rakentelu auttavat lasta jäsentämään ympäristöään matemaattisen ajattelun avulla. Luonnontieteellinen orientaatio puolestaan tarkoittaa lasten tutustumista retkeilyn muodossa lähiympäristöön, jossa lapsi saa tutkia luontoa kaikilla aisteillaan. Historiallis-yhteiskunnallisella orientaatiolla tarkoitetaan lapualaiseen kulttuuriperintöön tutustumista eri taiteen keinoin, joita ovat esimerkiksi perinnelaulut ja -leikit. (Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 16 – 17.)

4.3 Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma

Päiväkoti Kissankellon oma varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnalliseen ja Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan, josta päiväkoti on muokannut yksikköä kuvaavan varhaiskasvatussuunnitelman. Päiväkoti Kissankello kuvaa omassa varhaiskasvatussuunnitelmassaan, että heidän toiminnassaan korostuvat lapsen kokonaisvaltainen, hoitoon ja kasvatukseen pohjautuva hyvinvointi, turvalliset aikuiset, leikki sekä kasvatusyhteistyö vanhempien kanssa. He painottavat leikin ja muun toiminnan merkitystä lapselle, koska ne tukevat uusien taitojen oppimista. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esille myös lapsille järjestettävän liikunnan ja ulkoilun merkitys. (Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, 2014, 5.)

Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma korostaa varhaiskasvatusympäristön olevan keskeisessä asemassa lasten päivähoidossa. Kissankellon sijainti mahdollistaa monipuolisten palveluiden hyödyntämisen, kuten kirjaston, uimahallin, jäähallin, urheilukentän, kirkon sekä mahdollisuuden tehdä retkiä luontoon. Päiväkodin omat tilat on suunniteltu lasten tarpeet huomioiden. (Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, 2014, 6.)

Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelmassa (2014, 8) painotetaan lasten leikin merkitystä ja tuodaan se esille seuraavanlaisesti:

Leikin kautta oppiminen on keskeistä ja hyvä oppimisympäristö tarjoaa tilaisuuksia leikkiin. Työskentely perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevän toimintaan ja lisäksi toiminnassa otetaan huomioon lapsen tarve oppia tutkimalla sekä mielikuvituksen ja leikin kautta.

Varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisissä orientaatioissa lasten kanssa käytävinä luovan toiminnan muotoina mainitaan musiikki ja liikunta. Ne ovat osa Kissankellon päivittäistä arjen toimintaa.

Yksikön omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan lisäksi muutakin lasten kanssa järjestettävää luovaa toimintaa. Jokaiselle ryhmälle on suunniteltu joka viikonpäivälle toimintaa, kuten luontoon ja liikuntaan kohdistuvaa. Nämä sisältävät

esimerkiksi Metsämörri-luontoretkeilyä, satuvoimistelua, musiikkiliikuntaa ja liikuntaleikkejä. Suunnitelmassa nimettyyn luovan ilmaisun päivään sisältyy vaihtelevasti kuvallista tai sanallista ilmaisua, loruja, satuja, lasten omien kertomusten ilmaisua, nukketeatteria, pöytäteatteria ja leikkiä. Kädentaidolliseen toimintaan Kissankellossa puolestaan kuuluu maalaus, piirtely, askartelu, ompelu ja muovailu. Musiikilliseen toimintaan kuuluvat taas laulutuokiot ja -leikit sekä soittaminen. (Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, 2014, 11–15.)

5 LUOVAN TOIMINNAN SISÄLTYMINEN ERI KOULUTUKSIEN OPETUSSUUNNITELMIIN

Tässä luvussa esittelemme muutaman koulutusohjelman ja yksikön opetussuunnitelmien sisältämiä painotuksia varhaiskasvatuksen luovaan toimintaan perustuvista opetussisällöistä. Otamme esittelymme kohteeksi toisen asteen ammattitutkinnon ja korkeakoulututkinnon sekä yliopistotason tutkinnon. Ammattitutkinnossa käsittelemme Seinäjoen Koulutuskeskus Sedun lähihoitajalinjaa, sekä Lapuan kristillisen opiston lastenohjaaja-linjaa. Korkeakoulututkinto-osan käsittelyssä kerromme Vaasan ja Seinäjoen ammattikorkeakoulu-tutkinnon sisältämiä luovan toiminnan kokonaisuuksia sosionomiopinnoissa. Lopuksi esittelemme Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen kandidaattitutkintoa, jonka suorittaneet saavat lastentarhanopettajan kelpoisuuden.

Toisen asteen tutkintojen esittelyyn halusimme ottaa juuri Lapualta kristillisen opiston, koska opinnäytetyömmekin aihe keskittyy Lapuan kaupungin varhaiskasvatukseen. Lisäksi Sedun lähihoitajakoulu sijaitsee lähellä Lapuaa, niin loogisesti haluamme käsitellä juuri Seinäjoella olevaa toisen asteen lähihoitajatutkintoa. Maantieteellisin perustein käsittelemme myös korkeakoulututkintoja. Yliopistotason lastentarhanopettajan tutkinnon esittelyyn valitsimme satunnaisesti vain yhden yliopiston ja päädyimme Jyväskylän yliopistoon. Keskitymme tutkintojen esittelyssä oleellisiin luovan toiminnan opintoihin ja puitteisiin, joita koulutusohjelmat sisältävät.

5.1 Lähihoitajatutkinto

Lähihoitajan ammatillisen perustutkinnon laajuus kokonaisuudessaan on 120 opintoviikkoa. Seinäjoen Koulutuskeskus Sedun lähihoitajakoulutus sisältää lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen opintoja, jotka ovat laajuudeltaan yhteensä 30 opintoviikkoa. Nämä opinnot suorittaneet opiskelijat valmistuvat lastenhoitajiksi. Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen opinnot sisältävät luovan toiminnan kurs-

seja yhteensä kaksi opintoviikkoa. Luovan toiminnan kursseilla käsitellään musiikkia, liikuntaa ja kädentaitoja. (Koulutuskeskus Sedu, 2014, 55–58.)

Luovan toiminnan opintoviikon musiikkiin perustuva osuus on kestoaltaan 0,5 opintoviikkoa. Kurssi sisältää varhaiskasvatuksen musiikkitoiminnan suunnittelun ja ohjauksen perusteet ja opintoja lapsen musiikillisesta kehityksestä. Koulutuskeskus Sedun lähihoitajakoulutuksen lastenhoitajaopinnoissa opetellaan ja ohjataan myös laululeikkejä, rytmi- ja kuunteluharjoituksia sekä kokeillaan erilaisia rytmisoitintimia. Tavoitteena on luoda opiskelijoille edellytyksiä lasten ja nuorten monipuoliselle musiikin ohjaukselle. (Koulutuskeskus Sedu, 2014, 57.)

Liikuntaosuus on laajuudeltaan myös 0,5 opintoviikkoa. Opiskelijoiden tulee suunnitella ja toteuttaa liikuntatuokioita eri-ikäisille lapsille. Tavoitteena on myös, että opiskelija oppii toteuttamaan eri liikuntamuotoja lapsiryhmille soveltuviksi sekä edistämään liikunnan avulla lapsen terveyttä ja hyvinvointia. Kädentaitojen opinnot sisältävät luovien kädentaitojen tuotoksia sekä opiskelijoiden kuvallisen ilmaisun toimintatuokioiden suunnittelun ja toteuttamisen eri-ikäisille lapsille. Lisäksi siihen kuuluu opetusta luovien kädentaitojen ja kuvallisen ilmaisun eri tekniikoiden, menetelmien ja materiaalien käyttämisestä lasten kanssa. Kädentaito-opinnot kestävät Seinäjoen lastenhoitajan ammattitutkinnossa yhden opintoviikon. (Koulutuskeskus Sedu, 2014, 58.)

5.2 Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon lastenohjaajakoulutus

Toisen asteen lapsi- ja perhetyön ammatillinen perustutkinto on ajallisesti lähihoitajakoulutuksen tapaan yhteensä 120 opintoviikkoa. Käsittelemme Lapuan kaupungissa sijaitsevan kristillisen opiston lastenohjaajan koulutusta. Koulutus sisältää ammatillisia opintoja, joka koostuu kaikille pakollisista tutkinnon osista, valinnaisista ja vapaasti valittavista tutkinnon osista sekä työharjoitteluista.

Luovaa toimintaa sisältävä lapsen kasvun ohjaus ja huolenpito opintojakso lastenohjaajakoulutuksessa käsittää esimerkiksi lapsen ja lapsiryhmän ohjausta erilaisia ilmaisukeinoja ja ohjausmenetelmiä käyttäen. Pakollisia tutkinnon osia ovat

muun muassa Varhaiskasvatuksen orientaatiot -kurssi sekä Lapselle ominaiset tavat toimia kuten leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen -opintokurssi sekä taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen opinnot. (Lapsi- ja perhetyön koulutusohjelma.)

Luovaan toimintaan perustuva kurssi ”Ilmaisutaitojen ohjaus” kuuluu valinnaisiin tutkinnon osiin, jossa opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa siten, että se tukisi lapsen luovuutta, taiteellista kokemista ja itseilmaisua. Tässä kurssiosiossa käsitellään myös toimintaa varhaiskasvatuksen lasten ohjauksessa eri orientaatiot huomioiden. (Lapsi- ja perhetyön koulutusohjelma.)

Lastenohjaajakoulutuksessa luova toiminta on merkittävässä roolissa opintosuunnitelman mukaan. Tiivistettynä koulutus sisältää luovan toiminnan näkökulmasta erilaisia ohjausmenetelmiä luovan ilmaisun keinoin, ilmaisukasvatuksen vaikutusten teoriaa lapsen kasvulle ja kehitykselle sekä opiskelijan omien ilmaisullisten taitojen monipuolista kehittämistä.

5.3 Seinäjoen - ja Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomikoulutus

Seinäjoen ammattikorkeakoulussa perusopintoihin kuuluu kaksi luovan toiminnan kurssia. Kummatkin luovan toiminnan kursseista ovat yhteensä neljä opintopistettä. Kursseilla käsitellään teorian ja käytännön avulla draamaa, kuvataiteita, musiikkia sekä liikunnan eri muotoja. Näillä opintojaksoilla tutustutaan erilaisiin luovan toiminnan menetelmiin, joita voi hyödyntää ammatillisessa asiakastyössä. Seinäjoen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulun sosionomitutkinto sisältää puolen vuoden mittaisen sektoriopintokokonaisuuden. Sektoriopinnoissa käydään kunkin sektorin kannalta hyödyllisiä luovan toiminnan muotoja. Esimerkiksi lapsuussektorissa opiskelijat saavat luovan toiminnan menetelmiin perustuen järjestää erilaisia tapahtumia varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä. Lisäksi Seinäjoella sosiaali- ja terveysalan sosionomikoulutus sisältää yhden luoviin ja yhteisölliseen menetelmiin perustuvan projektiharjoittelun, jossa opiskelijat saavat valitsemalleen asiakasryhmälle järjestää erilaisia luovan toiminnan menetelmiin perustuvia toimintatunteita.

Vaasan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden sosionomikoulutuksen opetussuunnitelma sisältää perus- ja ammattiopintoja, suuntaavia ammattiopintoja sekä vapaasti valittavia opintoja. Perus- ja ammattiopintoihin ei ole sisälletty yhtään luovaan toimintaan perustuvia kursseja. Suuntaavat ammattiopinnot on jaettu kahteen lapsi-, nuoris- ja perhetyöhön sekä sosiaalipalvelutyöhön. Nämä suuntaavat ammattiopinnot kummatkin puolestaan sisältävät yhteensä kuusi opintopistettä luovista menetelmistä. Lapsi-, nuoris- ja perhetyön suuntaavissa opinnoissa opintokurssi on nimetty: luovat menetelmät ja jälkimmäisessä luovat asiakastyön menetelmät. (Vaasan ammattikorkeakoulu, 2013.)

Luovat menetelmät opintojakso sisältää erilaisia luovan toiminnan muotoja kuten draamaa, kuvallista ilmaisua, liikuntaa, musiikkia ja kädentaitoja. Suuntaavien opintojen osaamistavoitteena luovan toiminnan kursseissa on opiskelijan oman luovuuden vahvistaminen sekä kehittää opiskelijan taitoja luovien menetelmien käyttämisessä lapsi- ja nuorisotyössä sekä sosiaalipalvelutyössä. Vaasan ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveystieteiden sosionomikoulutukseen kuuluu myös yhteensä neljä harjoittelua, mutta mikään näistä ei erityisesti linkity luovan toiminnan menetelmiin. (Vaasan ammattikorkeakoulu, 2013.)

5.4 Kasvatustieteen kandidaatin tutkinto Jyväskylän yliopistossa

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan 2014 -2017 opetussuunnitelmien tallennus on vielä kesken, joten käsittelemme opetussuunnitelmaa 2010-2013.

Jyväskylän lastentarhanopettajan koulutuksessa, kasvatustieteen kandidaatin, opinnoissa painotetaan laajalti pedagogisia opintoja. Kasvatustieteen kandidaattitutkinto on yhteensä 180 opintopistettä. Yleisopinnot eli kieli-, viestintä ja orientoivat opinnot ovat yhteensä 20 opintopistettä. Kasvatustieteen pääaineopinnot puolestaan pitävät sisällään perusopinnot 30 opintopistettä sekä aineopinnot 45 opintopistettä. Lisäksi kandidaatin tutkinto edellyttää sivuaineopintoja yhteensä 85 opintopistettä, joista 60 on varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatil-

lisiä valmiuksia antavia opintoja sekä 25 opintopistettä on perusopintoja. (Jyväskylän yliopisto, 2012, 6.)

Luovan toiminnan kursseja ja opintopisteitä yleis- ja perusopinnoissa ei ole lainkaan. Aineopinnot ainoastaan sisältävät kolmen opintopisteen kurssin lapsen leikistä, kehityksestä ja oppimisesta, mikä ei myöskään ole suoraan verrattavissa luovan toiminnan opintoihin. Kyseinen opintojakso paneutuu siis lapsen leikin merkitykseen. Opintojakson yhtenä tavoitteena onkin syventää lapsituntemusta ja kasvatusajattelua ja ymmärtää leikin merkitys lapsen kehityksessä ja oppimisessa. Toinen tavoite leikin merkitystä ajatellen on hallita lasten leikin ja oppimisen ohjaamisen pedagogiset perusteet. (Jyväskylän yliopisto, 2012, 18-19.)

Lastentarhanopettajan suuntautumisvaihtoehdolle pakollisia sivuaineopintoja ovat varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot. Nämä opinnot sisältävät yhteensä 16 opintopistettä taito- ja taideaineiden pedagogiikkoihin perustuvia opintojaksoja. Niiden tavoitteena on ymmärtää taito- ja taideaineiden merkitystä lapsen tasapainoiselle kehitykselle, kasvulle ja oppimiselle. Nämä taito- ja taideaineopinnot sisältävät kuvataide-, musiikki- ja liikuntakasvatusta sekä lastenkirjallisuusosion. Jokainen osio on laajuudeltaan kolme opintopistettä. Lisäksi taito- ja taideaineiden pedagogiikkaopinnot sisältävät neljä opintopistettä taito- ja taideaineiden suunnittelusta ja ohjauksesta esiopetuksessa. Tämä opintojakso erityisesti painottaa taito- ja taideaineiden merkitystä lapsen tasapainoiselle kehitykselle, kasvulla ja oppimiselle. (Jyväskylän yliopisto, 2012, 25, 32.)

Lastentarhanopettajaksi opiskelevalla on myös mahdollisuutenaan valita yksi varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavista opinnoista yksi vaihtoehtoinen opintosuoritus, joka sisältää luovan toiminnan muotoja. Näitä ovat draamakasvatus, taidepedagogiikka, varhaiskasvatuksen uskonto- kasvatusta tai valinnainen liikuntakasvatus. (Jyväskylän yliopisto, 2012, 26, 35.)

6 TUTKIMUKSEN TAUSTAT, TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Tässä osiossa kuvaamme Kissankellon päiväkotia yleisellä tasolla, kun taas teoriaosuudessa selvitimme sen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lisäksi kerromme tutkimuksemme tavoitteiden ja tutkimuskysymystemme asettelusta. Tutkimuksen toteutusta puolestaan avaamme tutkimusmenetelmän ja aineistonkeruun sekä aineiston analysointitavan esittelyllä. Lopussa kerromme laadullisen tutkimuksen yleisistä eettisistä periaatteista ja tutkimuksen luotettavuudesta sekä viittaamme siinä samalla omaan työhömme.

6.1 Päiväkoti Kissankello

Lapulla toimii yhteensä kuusi päiväkotia, joista Kissankello on yksi alle kouluikäisten lasten aamu-, päivä- ja iltahoitoa, kasvatusta ja esiopetusta tarjoava päiväkotia. Päiväkoti on aloittanut toimintansa jo aikaisemmin Tuomaalan liiketalossa, Välilän päiväkodin nimellä vuonna 1975. Omat toimitilansa Kissankello sai vuonna 1991. Päiväkotia on sittemmin laajennettu vuonna 2010. (Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, 2014, 2.)

Kasvatushenkilöstöön kuuluu päiväkodin johtajan lisäksi lastenhoitajia ja -ohjaajia sekä lastentarhanopettajia. Kissankellossa on myös vastaava päiväkodin opettaja. Lisäksi lasten parissa työskentelee yksi resurssierityislastentarhanopettaja (relto) sekä yksi kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto). Kissankellossa on myös omat keittiötilat, jossa valmistetaan joka päivä aamupala, lämmin ruoka, välipala sekä iltapala. Siivouksesta ja tilojen huollosta siellä vastaa laitoshuolto. (Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, 2014, 3.)

Päiväkodissa toimii yhteensä viisi ryhmää. Ampiaiset ja Hepokatit, ovat 3-6-vuotiaiden ryhmä, Pörriäiset ja Leppikset ovat 1-5 -vuotiaiden ryhmä. Lisäksi siellä on Perhoset -ryhmä, joka on 1-6-vuotiaiden ryhmä sekä yksi ryhmä, joka on tarkoitettu aamu- ja iltahoitoa tarvitseville. Jokainen ryhmä perustuu pienryhmätoimin-

taan, jossa toimintaa suunnitellaan ryhmäkohtaisesti. Kuten aiemmin Kissankellon päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman esittelyssä kerroimme, luova toiminta näkyy arjen työssä joka päivä. Lapsille on ryhmäkohtaisesti suunniteltu erilaisia luovan toiminnan muotoja toteutettaviksi, kuten esimerkiksi liikuntaa, musiikkia, ulkoilua ja kädentaitoja. (Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, 2014, 12-16.)

Päiväkoti Kissankello tarjoaa esiopetusta osana varhaiskasvatusta. Sitä järjestetään kaikkina arkipäivinä kello 8.30 - 12.30, koulun lukukauden mukaisesti. Päiväkoti avataan aikaisintaan kello viisi aamulla ja sulkee ovensa viimeistään kello 22.00. (Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma, 2014, 3.)

6.2 Tutkimuskysymysten ja tavoitteiden asettelu

Tutkimusten menetelmäopissa perinteisesti korostetaan sitä, että tutkimusongelmat tulisi tarkkaan harkita ja muotoilla selkeästi ennen kuin tutkija ryhtyy varsinaiseen aineistoin keruuseen. Sosiaalitieteellisen ja etenkin kvalitatiivisen tutkimuksen nykykuvauksia tarkastellessa on hyvinkin mahdollista muuttaa tätä loogista järjestystä tutkimusongelmien asettelussa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa usein varaudutaankin juuri siihen, että ongelmat eli tutkimuskysymykset saattavat muuttua tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi ym. 2009, 126.)

Meidän työssämme tutkimusongelmat muuttuivat hieman alkuperäisistä. Tämä oli monen seikan yhteistulos. Haastateltavien vastauksissa erottui muutama eri teema-alue, joiden mukaan muutimme hieman tutkimuskysymyksiämme. Tutkimusongelma pysyi kuitenkin aiheessaan eikä kysymysten muuttuminen ollut radikaalia. Työssämme on kolme eri pääkysymystä, joissa yhdessä on alakysymys. Tutkimuskysymyksemme ovat:

- Mitä luovan toiminnan menetelmiä Kissankellossa käytetään ja millä tavoin ne näkyvät arjen työssä?

- Mitä luovan toiminnan menetelmiä työntekijät ovat koulutuksessaan oppineet, onko näiden pohjalta havaittavissa eroja niiden käytössä?
- Millaisia kokemuksia työntekijöillä on luovan toiminnan käyttämisestä työssään?
- Onko työntekijöiden näkökulmasta luovan toiminnan kannalta kehitettävää työssä, millaista?

Tutkimuksemme tavoitteena on tutkia Lapuan kaupungissa sijaitsevan päiväkodin, Kissankellon, työntekijöiden käyttämiä luovan toiminnan menetelmiä työssään. Tutkimme, mitä luovia menetelmiä työntekijät käyttävät lasten parissa sekä millaisia kokemuksia heillä on niistä. Tutkimme myös työntekijöiden koulutustaustoja luovan toiminnan kannalta sekä työntekijöiden näkemyksiä lasten ja lasten vanhempien suhtautumisesta luovaan toimintaan päiväkodissa. Lisäksi tutkimuksemme selvitämme, onko työntekijöiden näkökulmasta heidän työssään kehitettävää liittyen luovaan toimintaan.

Koemme luovan toiminnan sosiaalialan työssä tärkeäksi, siksi haluamme on tutkia juuri luovaa toimintaa sosiaalialan varhaiskasvatustyössä. Luova toiminta on yksi sosiaalialalla käytettävistä lukuisista työmenetelmistä, siksi aiheen tutkiminen on mahdollista. On mielenkiintoista etsiä tuloksia, miten luova toiminta näkyy varhaiskasvatuksessa työntekijöiden näkökulmasta, onko heidän mielestään toiminnassa jotain esteitä tai haittoja ja mitä mahdollisuuksia sillä on. Onhan luovuus, kuten aikaisemmin tuli jo ilmi, lapselle ominainen tapa toimia. Koska aiheemme on aika laaja, niin rajasimme tutkimuksemme koskemaan vain yhtä Lapuan päiväkotia, joten johtopäätöksissä ei voi tehdä mitään yleistyksiä koskemaan useita päiväkoiteja vaan koskien vain Kissankelloa. Tutkimuksen tavoitteena on siis tutkia, miten juuri päiväkotia Kissankellossa luovat menetelmät toteutuvat työntekijöiden näkökulmasta.

6.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, jossa käytimme aineiston tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Laadullista tutkimusta kuvataan kokonaisvaltaisena tiedonhankintana, missä aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 164.) Koska tutkimme juuri työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia luovan toiminnan menetelmien käyttämisestä työssään, niin perusta laadulliselle tutkimukselle on oiva. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaankin juuri ihmistä tiedon keruun instrumenttina. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Tutkimuksemme tarkoituksena oli saada mahdollisimman laaja aineisto työntekijöitä haastattelemalla. Laadullisessa tutkimuksessa on ominaista myös, että aineistoja tarkastellaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti, jolloin sitä, mikä tutkimuksessa on tärkeää, ei määrää itse tutkija. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Laadullisen tutkimuksen yhtenä tyypillisenä piirteenä on tutkimuksen kohdejoukon tarkoituksenmukainen valinta. Ominaista laadulliselle tutkimukselle on lisäksi tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Tutkimuksemme muutti hieman muotoaan alustavasta tutkimussuunnitelmasta. Esimerkiksi edellä mainitun tutkimuskysymysten uudelleen muotoutumisen tapaan. Tutkimuskysymyksiä piti tarkentaa ja toisaalta supistaa. Aluksi tutkimuskysymyksiä oli kuusi, mikä laadulliselle tutkimukselle on liikaa. Työmme sisältää neljä tutkimuskysymystä, jotka sisältävät muutamia alakysymyksiä.

Käytimme aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua, jolloin tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsivät parhaiten esille. Teemahaastattelu onkin yksi laadullisen tutkimuksen aineiston hankinnassa käytettävä metodi esimerkiksi havainnoinnin ja erilaisten analyysien lisäksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Teemahaastattelu on muodoltaan lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Sitä käytetään paljon kasvatusta- ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa, koska se vastaa hyvin monia kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtia (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Laadimme haastatteluun kuitenkin lomakkeen, joka sisälsi 11 kysymystä eri tutkimuksemme teema-alueisiin liittyen. Tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmä osittain käsittää siis strukturoitua eli lomakehaastattelua. Strukturoitu haastattelu tehdään lomakehaas-

tatteluna lomaketta apuna käyttäen. Siinä kysymysten ja väitteiden muoto ja esittämisjärjestys on määrätty. (Hirsjärvi ym., 2009, 208.)

Annoimme haastateltavien kuitenkin vapaasti kertoa kyseisistä aihealueista, jolloin haastattelumme etenivät vapaamuotoisesti teema-aiheissa pitäytyen. Vaikka haastattelut etenivät hieman eri tavoin kunkin haastateltavan kohdalla, tulivat haastateltavien vastauksissa ilmi tutkimusongelmiimme liittyvät olennaiset asiat.

Haastattelimme kymmenen Kissankellon työntekijää. Otimme yhteyttä päiväkotiin sekä samalla kerroimme, että tarvitsisimme haastateltaviksi eri koulutustaustoja omaavia työntekijöitä. Yhteydenpidossa päiväkotiin sovimme muutamille päiville haastattelut. Jätimme haastattelurungon työntekijöille nähtäväksi heidän toivomuksestaan tutustua haastattelulomakkeeseen. Päiväkodin johtajan kehoitettua kävimme omatoimisesti lapsiryhmissä ja pyysimme haastatteluun siellä olevia työntekijöitä. Saimme haastateltaviksi kaksi lastenhoitajaa, kaksi lastenohjaajaa, kolme sosionomia sekä kolme lastentarhanopettajaa. Osa haastateltavista on työskennellyt varhaiskasvatuksen parissa yli kymmenen vuotta ja osa vasta muutamia vuosia. Haastattelut puolestaan vaihtelivat ajallisesti noin puolesta tunnista tuntiin. Teimme haastattelut Kissankellon tiloissa ja saimme käyttöön erillisen huoneen, jolloin haastattelutilanteet olivat rauhallisia.

6.4 Tutkimusaineiston analysointi

Analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko kerätystä aineistosta on tutkimuksen keskeisin asia. Jo tutkimuksen alkuvaiheissa on tärkeää miettiä aineiston analyysia ja tulkintaa. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän saa asettamiinsa tutkimusongelmiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 221).

Aloitimme aineistomme analysoinnin jo heti haastattelutilanteiden lomassa. Äänitimme haastattelumme ja jokaisen haastattelun jälkeen kävimme keskustelua haastatteluissa ilmi tulleista asioista teema-alueisiin liittyen ja teimme muistiinpanoja ja pohdintoja niistä. Kuten tavallisesti laadullisessa tutkimuksessa on tyypil-

listä, että analyysiä ei tehdä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin matkaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 223.)

Haastatteluiden jälkeen litteroimme ne, tulostimme paperille ja sen jälkeen luimme haastattelut tarkoin läpi. Laadullisessa tutkimuksessa tallennettu aineisto on usein tarkoituksenmukaista kirjoittaa puhtaaksi sanasta sanaan. Tätä kutsutaan aineiston litteroinniksi. Litterointia on mahdollista tehdä koko kerätystä aineistosta tai valikoiden, esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.)

Koska tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmänä on teemahaastattelu, niin oli johdonmukaista käyttää aineiston analyysimenetelmänä teemoittelua. Haastattelun kysymykset koskivat seuraavia teema-alueita: luovan toiminnan menetelmien käyttö, työntekijöiden kokemukset luovista työmenetelmistä ja työn kehittäminen luovien toimintojen näkökulmasta. Käymme tutkimustuloksia läpi näiden teema-alueiden mukaisesti.

Litteroinnin ja haastattelujen silmäilyn jälkeen kävimme jokaisen teema-alueen näkökulmasta aineistoa läpi. Pohdimme, mitä vastauksia olimme saaneet ja etsimme haastatteluista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Alleviivasimme aineistosta erivärisillä kynillä keskeisiä haastatteluissa ilmi tulleita asioita. Käytimme erivärisiä kyniä apunamme selventääkseen aineiston analysointia. Analysoimme vuorollaan yhden teema-alueen näkökulmasta haastatteluja ja poimimme jokaisesta haastattelusta kyseisen teemaan liittyen keskeisiä asioita.

Aineiston analyysivaiheessa oli järkevää karsia pois tutkimuksemme kannalta epäolennainen aines pois haastatteluemojen valossa pitäytyen. Litteroimme kylä sanasta sanaan haastattelut, mutta analyysivaiheessa keskityimme vain tutkimusongelmamme kannalta olennaisiin asioihin. Käyttäessä teemoittelua tutkimuksen aineiston analysointimenetelmänä on kuitenkin mahdollista käyttää haastattelurunkoa lähes sellaisenaan analyysin jäsennyksessä. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.)

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukselle on olemassa paljon erilaisia eettisesti oikeita käytäntöjä ja tutkimuksen tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on otettava huomioon. Yleisesti hyväksytyt tutkimuseettiset periaatteet koskevat tiedon hankintaa ja julkistamista. Suomessa on erillisiä julkisia elimiä ja toimikuntia, joiden tehtävänä on ohjata ja valvoa tutkimusten ja hankkeiden asianmukaisuutta ja eettisyyttä. Eettisiä kysymyksiä tulee vastaan jo tutkimuksen aiheen valinnassa. Pohdinnat esimerkiksi aiheen muodinmukaisuudesta, merkityksestä yhteiskunnassa tai helposti toteutettavissa olevasta, kertovat tutkijan eettisistä kysymyksistä. (Hirsjärvi ym. 2009, 23, 25)

Tutkimuksen eettisyydestä puhuttaessa erityisesti tutkimuksen tiedonhankintatavat ja koejärjestelyt aiheuttavat eettisiä ongelmia. Ihmisarvon kunnioittaminen on yksi tärkeimmistä tutkimuksen lähtökohdista. Tällä tarkoitetaan henkilöiden mahdollisuutta päättää itse tutkimukseen osallistumisestaan. Siihen kuuluu henkilöiden suostumuksen lisäksi tarpeellisen tiedon jakaminen tutkimukseen osallistumisesta sekä mahdollisten tutkimukseen osallistumisen vuoksi syntyvien riskien tiedottaminen. (Hirsjärvi ym. 2009, 25)

Pyrimme kaikissa tutkimuksen vaiheissa noudattamaan hyviä eettisiä periaatteita. Pyysimme tutkimuslupaa Lapuan varhaiskasvatuksen johtajalta jo opinnäytetyöprosessin suunnitteluvaiheessa. Kysyimme luvan myös Kissankellon päiväkodin johtajalta. Kysyimme myös sekä Lapuan kaupungin varhaiskasvatuksen johtajalta että Kissankellon päiväkodin johtajalta lupaa käyttää tutkimuksessamme päiväkodin oikeaa nimeä. Tähän saimme myöntävän vastauksen. Kerroimme, mikä on aiheemme sekä mitä ja miten tulemme opinnäytetyömme toteuttamaan. Sovimme etukäteen haastatteluajat päiväkotiin, joten haastattelutilanteet olivat rauhallisia. Annoimme haastattelurungon päiväkodin henkilökunnalle tutustuttavaksi etukäteen.

Tulee kuitenkin huomioida, että haastateltavien vastauksiin on kuitenkin voinut vaikuttaa haastattelutilanteen rauhallisuudesta huolimatta se, että haastattelut tapahtuivat heidän omalla työpaikallaan. Foddy (1995, 118) kertoo Hirsjärven ym.

(2009, 198) mukaan, että haastatteluiden luotettavuudessa on myös aina vaarana se, että haastateltavat saattavat antaa sosiaalisesti hyväksytyjä vastauksia, vaikka olisivat oikeasti toista mieltä.

Haastateltavat saivat täysin vapaasti päättää, osallistuvatko haastatteluun. Kerroimme myös heille, mitä työssämme tutkimme. Lisäksi päiväkodin johtaja tiedotti työntekijöille sähköpostilla päiväkodin jokaiseen ryhmään tutkimuksestamme. Muutama työntekijä aluksi epäröi haastatteluun osallistumistaan, koska epäilivät osaamistaan ja tietämystään, mutta kun kerroimme, että tutkimuksessamme ei ole olemassa mitään oikeaa tai väärää vastausta, niin hekin suostuivat. Vain muutama työntekijä kieltäytyi osallistumasta haastatteluun.

Ennen haastatteluita kerroimme haastateltaville, että äänitämme haastattelut ja ne tulevat vain meidän käyttöömme. Pidämme haastateltavat työssämme täysin anonyymeina, jonka kerroimme myös heille, mikä puolestaan kertoo tutkimuksemme eettisyydestä. Emme esimerkiksi tutkimustuloksissa käytä haastateltavien numerointia, ettei haastateltavat ole tunnistettavissa näiden kautta. Käytämme tutkimustulososiossa kuitenkin sitaatteja haastateltavien vastauksista. Sitaatteja olemme käyttäneet todentamaan aineistoa juuri siinä muodossa, kuin haastateltavat ovat haastatteluissa kertoneet. Opinnäytetyöprosessin päätyttyä hävitämme saamamme tutkimusaineistomme, haastattelu-äänitteet ja litteroinnit, mikä mielestämme on myös eettisesti oikea ratkaisu tutkimuksen valmistuttua.

Tieteellisesti hyviä eettisiä periaatteita noudattava tutkimus ei plagioi toisten tekstejä, tuloksia ei yleistetä kritiikittömästi, sepitetä tai kaunistella eikä raportointi saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. Tutkimuksen eettisten näkökohtien riittävä huomioiminen ja oikeanlainen noudattaminen on vaativa, mutta tutkimuksen laadun kannalta ensiarvoisen tärkeä tehtävä. (Hirsjärvi ym. 2009, 26-27)

Tutkimuksen luotettavuus eli reliabiliteetti kertoo sen uudelleen mitattavissa olemisesta. Jos joku toinen tekisi saman tutkimuksen kuin sinä ja päätyisi samoihin tutkimustuloksiin, on tutkimus silloin luotettava. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi pyrimme valitsemaan Kissankellon henkilökunnasta suurin piirtein saman määrän

eri koulutustaustoja omaavia työntekijöitä, jotta tutkimustulosten tekeminen oli johdonmukaisempaa.

Etenkin laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tutkijan tulisi huomioida tämä tutkimuksensa kaikissa vaiheissa. Aineiston tuottamisen olosuhteet tulisi kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti unohtamatta sitä aineiston tulkinta- ja raportointivaiheessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.) Kuten edellä olemme tuoneet tutkimuksemme olosuhteita ilmi, niin lisäksi olemme pyrkineet lähdemateriaalissa kriittiseen tarkasteluun ja olemme pyrkineet käyttämään työssämme monipuolista lähdemateriaalia. Lisäksi käytämme opinnäytetyössämme esitettyjä sitaatteja juuri sellaisenaan, jolloin emme väärinä vastauksia.

Tutkimuksen validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Juuri tämän vuoksi valitsimme tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen, jossa käytämme teemahaastattelua tuodaksemme mahdollisimman hyvin haastateltavien ääntä kuuluviin. Näin tulosten tulkinta ja johtopäätösten tekeminen on luotettavaa ja toteuttaa laadulliselle tutkimukselle ominaiset piirteet.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä tutkimustulososiossa käymme läpi haastatteluissa nousseita keskeisimpiä tutkimustuloksia. Kerromme aluksi, mitä luovan toiminnan menetelmiä haastateltavat kertoivat työssään käyttävän ja miten niiden käyttäminen näkyy Kissankellon arjessa. Sitten avaamme työntekijöiden kokemuksia luovista työmenetelmistä. Jaamme työntekijöiden kokemuksia luovista menetelmistä osioihin, joissa käsittelemme niiden hyötyjä, haasteita ja työyhteisön kannustamista niiden käyttämiseen työssä sekä lasten ja lasten vanhempien suhtautumista luovaan toimintaan. Lopuksi esittelemme tutkimustuloksia työntekijöiden näkemyksistä luovan toiminnan kehittämiseen työssään.

7.1 Luovan toiminnan menetelmien käyttö ja sen näkyminen päiväkodin arjessa

Haastateltavista monet mainitsivat kädentaidot, liikunnan, musiikin, leikin ja satujen käytön sekä draaman olevan luovaa toimintaa päiväkodin arjessa. Jotkut haastateltavista kertoivat yksityiskohtaisemmin menetelmistä ja avasivat niitä sen mukaan, miten ne näkyvät arjessa.

Kädentaidollisissa menetelmissä haastateltavat toivat esille askartelun, kuvaama-aidon, maalaamisen ja vesivärittelyn sekä muovailun. Kädentaitojen lisäksi liikunta on yksi Kissankellossa käytettävistä luovista menetelmistä, jonka haastateltavat toivat esille. Yksi haastateltavista kertoi, että heillä on käytettävissään pieni liikuntasali erilaisten liikunnan muotojen harjoittamiseen. Haastatteluissa nousi esille liikuntaan liittyen ainakin satujumppa, liikuntakasvatus, jumppahetket ja erilaiset liikuntaleikit.

”Ja sitten meillä on liikuntaa, et jos oon vuoros vetämäs, niin siinä sitte tulee liikuntakasvatusta, et oliko se nyt sitten satujumppaa tai suunnistusta.”

Useampi haastateltavista kertoi ulkoilun merkityksestä lapsen varhaiskasvatuksessa. Ulkoilu mahdollistaa erilaisten liikunnallisten toimintojen käytön lasten parissa. Yksi haastateltavista toi esille metsäretkeilyn yhdeksi liikunnan muodoksi lasten kanssa toteutettavaksi. Lisäksi yksi kertoi, että ulkona on enemmän tilaa tehdä ja toteuttaa erilaisia toiminnan muotoja.

”Pihallaki löytyy kaikenlaista mitä voi tehdä ja touhuta, ettei se oo niinku pelkästään sisähommaa, että pihallaki voi”.

”Kyllä se voi tarkoittaa luovaa toimintaa, kun lähdet ulos lasten kans ja sä sieltä luovit yhtäkkiä sen”.

Neljä haastateltavista kokee luontevaksi yhdistää erilaisia luovan toiminnan muotoja keskenään. Toinen kertoi, että laulutuokioiden lomassa on mukava leikkiä lasten kanssa, mikä auttaa lasten keskittymiseen. Toinen kertoi maalaamisen ohessa käyttävänsä lasten kanssa musiikin kuuntelua. Kolmas kertoi työssään yhdistävänsä satujen lukemisen ja draaman. Yksi haastateltava, joka puhui luovien toimintojen keskinäisestä yhdistämisestä, kertoi puolestaan nukketeatterin ja satujen yhdistämisestä.

”Jos on joku satu ja niis on yleensä joku opetus, vois ottaa ihan tylsästi ja ihan lukea sen, mutta me yleensä otetaan se niin, et otetaan roolivaatteita, lapset esittää niitä ja otetaan se sillai niinku leikkinä.”

”Joo, kyllä meillä on tota maanantaisin semmonen luovan toiminnan päivä yleensä, että siinä on mitä milloinkin pienten lasten kanssa paljo luetaan satuja ja niistä sitten ollaan tehty nukketeatterijuttujakin.”

Musiikkiin liittyen haastateltavat toivat esille esimerkiksi cd-levyjen kuuntelun ja erilaiset laulu- ja soittohetket. Haastateltavat kertoivat musiikin monipuolisista käyttömahdollisuuksista ja yksi haastateltavista kertoikin, että vaikka ei osaisi soittaa, niin musiikilla on monia mahdollisuuksia toteuttaa sitä. Yksi haastateltavista painotti juuri musiikin merkitystä ja erityisesti lauluhetkiä.

”Musiikki on itselle semmonen vahva ja sen kautta voi täällä tuoda esille luovaa ja käytän lauluhetkillä paljon musiikkia, ettei vaan leikitä vaan paljon lauletaan ja se on ainakin sitä luovuutta todellakin”.

Kaikki haastateltavista mainitsivat ainakin kerran leikin liittyvän luovaan toimintaan päiväkodissa.

”kun lapsi leikkii esimerkiksi lattialla ja sitte siihen mukaan menee leikkimään, niin se on semmosta luovaa, kun lapsi osaa niinku tavallaan itse ohjata sitä leikin kulkua ja kiinnostusta”.

Satujen kerrontaa käytetään Kissankellosa haastateltavien mukaan paljon. Lapsille luetaan satuja, lapset itse tuottavat satuja ja satuja yhdistetään esimerkiksi nukketeatteriin.

”Ja justiin näitä satujuttuja, että mä annan jonku sanan vaikka niin ne sit rupee kertoo tarinaa ja sitte kirjutetaan niitä ylähä ja et tällästä, tulee tosi mahtavia juttuja.”

Draaman haastateltavat liittivät enimmäkseen nukketeatteriin, satuihin sekä pienistä tavallisista esityksistä pöytäteatteriesityksiin. Haastateltavien vastauksista kuitenkin ilmeni, että suurempia ja kestoiltaan pidempiä luovan toiminnan projekteja esimerkiksi draamaan liittyen ei ole aikaa tai mahdollisuuksia järjestää.

.”Ja toisinaan ollaan järjestetty jotain niinku pöytäteatteriesityksiä et kutsuttu sitte vaikka naapuriosasto kattomaan että kyllä täällä mun mielestä talossa se näkyy siinä toiminnassa ihan monipuolisestikin. Täällä kyllä näkyy, et paljo justiin sellasta niinkun laululeikkejä ja pikuesityksiä.”

Haastatteluissamme ainoastaan yksi työntekijä mainitsi yksityiskohtaisemmin käyttämiään luovan toiminnan menetelmiä. Hän kertoi käyttävänsä musiikin lisäksi valmiita materiaaleja ja ohjelmia, jotka perustuvat erilaisten menetelmien hyödyntämiseen. Näistä hän mainitsi ainakin mututoukan, kiliryhmän, tempputornin ja nal-

lekerhon. Hän kertoi myös rakentavansa edellä mainittujen menetelmien ympärille omia luovan toiminnan kokonaisuuksia, joita hän käyttää työssään.

”Kilikerho on kieli ja liikunta, eli siinä harjoitellaan kielellisiä taitoja ja siihen liittyy aina jokin motorinen toteutustapa siis esimerkiksi ihan leikin kautta lauseen muodostusta”

Melkein kaikissa haastatteluissa tulee ilmi, että Kissankellosa maanantaipäivä on erikseen nimetty luovan toiminnan päiväksi, jossa pyritään toteuttamaan lasten toivomuksia, mitä he haluaisivat kokeilla tai tehdä. Lisäksi haastatteluissa useampi työntekijä kertoo ylipäätään arjen olevan päiväkodissa hyvin luovaa. Tällä he tarkoittavat, että esimerkiksi vuorovaikutus ja erilaiset arjen toiminnat kiteytyvät luovaan toimintaan. Lisäksi moni haastateltavista kertoi luovan toiminnan olevan päiväkodin arjessa sitä, että se lähtisi lapsesta itsestään. Että lapset itse saisivat päättää siitä toiminnastaan mahdollisimman paljon ja tehdä sitä, mistä he pitävät. Tämän he kokivat kuitenkin joskus käytännön järjestelyiden vuoksi olevan hankalaa. Yksi haastateltavista kuitenkin kertoi, että hänellä on kyllä mahdollisuus toteuttaa lasten kanssa sitä, mitä he haluavat. Tällä hän viittasi maanantain luovan toiminnan päivään. Melkein kaikki toivat myös esille sen, että luovan toiminnan käyttäminen työssä riippuu lasten iästä ja kehitystasosta.

Kysyimme haastattelussa myös työntekijöiden koulutustaustoista sekä mitä luovan toiminnan muotoja ovat koulutuksessaan oppineet. Tarkoituksenamme oli selvittää onko koulutustaustojen myötä havaittavissa eroja työntekijöiden luovan toiminnan käyttämisessä työssään. Saimme yhteensä kymmenen haastateltavaa, joista kaksi oli lastenhoitajaa, kaksi lastenohjaajaa, kolme sosionomia ja kolme lastentarhanopettajaa. He kaikki mainitsivat hyvin suppeasti koulutuksensa luovista opinnoista, koska monikaan ei muistanut niitä enää. Musiikki, kädentaidot, liikunta ja draama korostuivat kuitenkin haastateltavien vastauksista eniten. Emme kuitenkaan saaneet haastateltavien vastauksista suoraviivaisia tutkimustuloksia siihen, että työntekijöiden luovan toiminnan käyttämisessä työssään olisi kovinkaan eroavaisuuksia koulutustaustojen perusteella.

7.2 Työntekijöiden kokemukset luovista menetelmistä

”Mä nautin et luovaa toimintaa saa käyttää ku mä oon itte sellanen luova ja ekstempore ihminen ja saa käyttää kaikkia ideoita hyväksensä”.

Tässä osiossa kerromme tutkimustuloksia työntekijöiden kokemuksista luovista menetelmistä lasten kanssa. Kysyimme haastatteluissa työntekijöiden kokemuksia luovan toiminnan menetelmien käytöstä, hyödyistä ja niissä esiintyvistä mahdollisista vaikeuksista. Lisäksi kysyimme työyhteisön kannustamisesta luovien menetelmien käyttämiseen työssä sekä lasten ja lasten vanhempien suhtautumisesta luovaan toimintaan päivähoitossa.

Kaikkien haastateltavien kokemukset liittyen luovan toiminnan menetelmiin olivat suurimmaksi osaksi positiivisia. Kaikki perustelivat vastauksensa, kun kysyimme millaisia kokemuksia heillä on luovista työmenetelmistä. Esimerkiksi yksi haastateltava kertoi luovan toiminnan tuovan hauskuutta ja vaihtelevuutta päivään sekä sen avulla oppii tuntemaan lasta paremmin.

”No ainaki ekana tulee mieleen, että hyvin antoisia. Se voi niinku alkuun monelle lapselle tuntua niinku ujoimmillekin niinku semmoselta aika pelottavaltaki asialta, mut sitten mä oon kokenu ainaki, että tämänönen pienryhmätoiminta on siinä ainaki tosi niinku mahtava juttu, et siellä niinku aratkin lapset on päässy ihanasti esille siellä että. Et ihan hyviä kokemuksia, kun vaan niinku osaa soveltaa lapsen iän mukaan sen tekemisen”.

7.2.1 Työntekijöiden kokemat hyödyt luovan toiminnan näkökulmasta

Kysyimme haastateltavilta mitä hyötyä he kokevat luovan toiminnan käyttämisellä työssään olevan. Hyötyjä haastateltavat kokivat luovan toiminnan käyttämisellä olevan runsaasti. Haastateltavista puolet kertoi luovan toiminnan käyttämisen yhdistyvän lapsen itsetunnon ja -varmuuden kohentumiseen.

”tuota lasten itsetunto kohenee, kun ne saa tavallaan kiitosta siitä, kun ne on tehny jotaki ja ne niinku huomaa et kehutaan ja onnistutaan ja vaikka välillä ei onnistutakkaa, niin sit kuitenkin on yritetty ja et niinku pönkitetään sitä itsetuntoa siellä, et se on niinku mun mielestä tosi tärkeää näille lapsille et se itsetunto nousee sieltä.

Yksi haastateltava puolestaan tuo lapsen itsetunnon kohentumisen seuraavasti esille liittäen sen tunteiden ilmaisuun:

”Et se on niinku ja justiin tuo mielikuvitus ja uskaltaminen ja rohkeus ja tällainen niinku lisääntyy ja se auttaa niinku puhumaan tunteistaki, että kun ne pystyy niinku luovan toiminnan kautta tunteita näyttämään ja kokemaan ja kokemaan sillai niinku erilaisia asioita”.

Lisäksi yksi yhdisti itsetunnon ja -varmuuden kasvamisen lapsen itseilmaisun mahdollisuuteen luovien toimintojen avulla seuraavasti:

”Sitten on parasta, jos on jollain lapsella joku ongelmatilanne, niin se ei pysty sitä välttämättä itse ilmaista, niin se pystyy vaikka maalauksen avulla ilmaisemaan itseään”

Haastatteluissa monet kertoivat luovan toiminnan menetelmien olevan hyvin kasvattavia. Haastateltavien mukaan luova toiminta vaikuttaa esimerkiksi lapsen tunteiden kehitykseen ja sosiaaliseen kasvuun. Yksi haastateltavista kertoi, että luovan toiminnan vaikutukset näkyvät lapsissa usein hyvissä käytöstavoissa. Lisäksi yksi haastateltavista mainitsi vuorovaikutuksen ja yhdessä tekemisen lapsen kanssa hyötyvän kaikesta luovasta.

Haastateltavat mainitsivat usein luovien menetelmien käyttämisessä työssä olevan yhtenä hyötynä lapsen mielikuvituksen kehittymisen. Sillä he tarkoittivat esimerkiksi sitä, että lapset oppivat käyttämään mielikuvitusta, mikä vaikuttaa heidän itseilmaisunsa ja onnistumisen kokemuksiin.

Sen lisäksi, että haastatteluissa tuli paljon esille työntekijöiden kokemuksia luovan toiminnan menetelmien positiivisista vaikutuksista lapsiin, he kertoivat myös niiden käytön tuovan paljon hyvää myös omaan työhön.

”Aina itselle se motivoi tehdä työtä ja aina, kun keksii uusia menetelmiä ja ottaa niitä käyttöön, se on mun mielestä ihanaa.”

”Parhaimmillaan ne on tietenkin nyt itellekkin sellaisia kauheen antosia hetkiä, kun tota oikeen heittäydään ja uppoudutaan johonkin työhön.”

7.2.2 Työntekijöiden kokemat haasteet luovan toiminnan näkökulmasta

Haastattelurunkomme yksi kysymys oli, onko luovan toiminnan menetelmien käytössä ilmennyt jotain vaikeuksia, ja jos on niin millaisia. Haastateltavat eivät nähneet luovan toiminnan käyttämisessä niinkään vaikeuksia, vaan he puhuivat enemmänkin haasteista ja siitä, miten haasteet näkyvät työssä. Monessa haastattelussa yksi haaste nähtiin siinä, että ei ole mahdollista arjen rutiinien ja käytännön järjestelyjen vuoksi suorittaa lasten kanssa mitään suurempia luovan toiminnan projekteja.

”Mutta niinku mitään semmosia pidempiaikaisia projekteja ei niinku oo. Et ne huonot puolet on se justiin, että jos sä jonku isomman projektin, et se kasvais sieltä lapsilta niin sit sä et voi niinku jättää niitä mihinkään, ku aina pitää siivota ja laittaa pois, että se keskeytyy sitte.”

Puolet haastateltavista toi esille haasteen saada lapset mukaan toimintaan. Tätä he perustelivat esimerkiksi sillä, että jotkut lapset saattavat olla enemmän sulkeutuneempia kuin toiset. Tätä perusteltiin myös sillä, että lapset saattavat riehaantua liikaa, jolloin heitä on vaikea saada mukaan toimintaan, ja silloin täytyy miettiä jostain muuta tilanteen kannalta sopivampaa tekemistä. Yksi perustelee tähän liittyen työn haastavuutta luovien toimintojen osalta sillä, että jos on haastava ryhmä ja lapsia on vaikea saada mukaan toimintaan, niin suunnitelmia täytyy muuttaa alkuperäisestä ja helposti mielenkiinto asiaan kärsii.

”Siinä tulee se haaste, ku se ei meekkään niin kuin olit suunnitellut, kun yhtäkkiä menee paljon enemmän aikaa siihen opettamiseen ku itse tekemiseen”.

Kaksi haastateltavaa koki haasteeksi lasten iän ja kehitystason mukaisen sopivan toiminnan suunnittelun. Toinen heistä kertoi työn haastavuudesta seuraavasti:

”Emmä nyt tiedä hankaluuksia, mut se et sen toiminnan osaa niinku suunnitella, ettei niiltä taas niinku liikaa vaadi esimerkiksi pieniltä, niin se niinku se taito oppia, et mitä se ikäryhmä niinku tarvitsee ja mihin se kykenee”:

Yksi haastateltavista ei kokenut luovien toimintojen käytössä olevan lainkaan haasteita. Hän mainitsi vain sotkun ja äänen korostumisen olevan ainoat huonot puolet luovien toimintojen käytössä, mutta ei kokenut näitä haasteina. Kaksi haastateltavaa puolestaan koki varsinkin työuransa alussa olevan haasteena kokemuksen ja rohkeuden aloittaa erilaisten luovien toimintojen käyttö lasten kanssa.

Haastatteluissa yksi mainitsi haasteeksi luovan toiminnan toteuttamisessa luottamuksen syntymisen lapsen ja aikuisen välille:

”Siihen vaaditaan sellanen tietty luottamus lapsen ja aikuisen välille, mikä pitää syntyä ennen kuin kovin luoviksi voidaan heittäytyä puolin tai toisin. Et kyllä se siinä voi olla haasteena, et molemmin puolin pitää olla tuttu, et voi luovuuden päästää valloilleen”.

Yksi haastateltavista kertoi haasteena luovan toiminnan toteuttamisessa olevan yksin työntekijänä toimiminen pienryhmässä. Jos ryhmässä on monta lasta ja lisäksi erityislapsia, on haasteena ohjata ryhmää johdonmukaisesti kaikki huomioon ottaen. Hän selittää näkökulmastaan seuraavasti:

”Se ei mee ehkä niin jouhevasti, verrattuna jos olis useampi henkilö. Siinä tulee tällaista odottelua, mikä ei taas ole hyväksi luovalle toiminnalle”.

7.2.3 Työyhteisön kannustus luovien toimintojen käyttämiseen

Kysyimme haastattelussa työntekijöiltä, miten työyhteisösi kannustaa luovien toimintojen käyttämiseen ja kehittämiseen työssä. Lähes kaikki haastateltavista kokivat työyhteisön kannustavan luovien menetelmien käyttämiseen työssä. He kokivat työyhteisön voimavaraksi työssään. Haastatteluissa tuli ilmi, että työyhteisöltä on helppo kysyä apua ja neuvoja kiperän tilanteen tullessa.

Yli puolet eli kuusi haastateltavista viittasi työyhteisön kannustuksen luovaan toimintaan liittyvän ideoiden ja avun saamiseen toisilta työntekijöiltä. Heidän mukaan jokaisella työntekijällä on jokin oma osaamisalue, jota muut voivat tarvittaessa hyödyntää kysymällä apua ja neuvoja jonkun luovan toiminnan toteuttamiseen. Yksi näistä haastateltavista koki muilta työntekijöiltä avun pyytämisen lisäksi myös kannustuksen tulevan siitä, että päiväkodissa on paljon materiaaleja käytettävissä.

”No mun mielestä meillä on turvallinen työyhteisö, missä tota voi toteuttaa omia niinku omia vahvuuksia ja sitte taas jos on itellä joku semmonen asia missä ei sit välttämättä koe olevansa hyvä niin kyllä mä koen saavani niinku tukee ja apua ja ideoita et et. Mutta et siinä on tärkeätä myös se, että pystyy ite jakamaan sitä omaa osaamista ja luovuutta”.

”No täällä on ainakin paljon materiaaleja, mistä voi keksiä kaikkea tekemistä, et täällä ei oo ainakaa puutetta siitä. Kehutaan kovasti. Kysyn apua sellasilta, jotka on ollut jo kauemmin töis ja saan niiltä apua.

Melkein puolet koki työyhteisön kannustuksen syntyvän kaikkien osallistumisesta yhteiseen suunniteltuun toimintaan. Yksi haastateltavista kertoi, esimerkiksi, että

on tärkeää yhteispalavereissa keskustella ja suunnitella talon toimintaa luovien toimintojen kannalta yhtenäisten linjojen mukaisesti.

”Vaikka meillä on omat pienryhmät niin silti meillä olis aihe suht sama, mut jokainen toteuttaa sen omalla tyylillään kuitenkin. Joku voi tehdä sen oman kuvan suurena tai pienenä, tapoja on monia. Kyllä se sitten kehittyykin siinä samalla, et meidän tiimipalavereis mietitään meidän toimintaa ja keskustellaan siitä, et olis yhtenäinen linja”.

”Hyvin lähtöö aina mukaan, jos jotain ideoidaan et ei oo ainakaan sel- laista vastarannankiiskiä meidän tiimissä”.

Yksi haastateltavista liitti työyhteisön kannustuksen luoviin menetelmiin muilta työntekijöiltä saamaansa palautteeseen.

”Et ne näkee sitä mitä mä teen niin ehkä se kannustus tulee just sen kautta et vau vitsit ku oli hyvä juttu ja kiva ku keksit noin ja me voitai- siin täällä sitä toteuttaa”

7.2.4 Lasten ja vanhempien suhtautuminen luovaan toimintaan

Haastattelussa kysyimme myös työntekijöiden kokemuksia lasten ja vanhempien suhtautumisesta luovaan toimintaan päiväkodissa. Kaikki haastateltavat kertoivat lapsien suhtautuvan positiivisesti ja innolla luoviin menetelmiin. Muutama haastateltavista toi esille sen, mistä edellä jo mainitsimme, että joskus voi olla haasteel- lista aluksi saada joitakin lapsia innostumaan ja mukaan toimintaan. Pääsääntöi- sesti haastateltavien mukaan lapsien suhtautuminen päiväkodissa toteutettavaan luovaan toimintaan on kuitenkin positiivista.

”Ihan niinku lapsetki, et kyllähän ne tykkää. Se ei edes vaadi mitään tähtitieteellistä, että ne saa niinku innostumaan, kun se on kuitenkin lapselle sellanen ominainen tapa toimia”.

Vanhempien suhtautuminen koettiin vaihtelevaksi. Jotkut vanhemmista ovat enemmän kiinnostuneita Kissankellosa lapsien kanssa järjestettävästä toiminnasta kun taas toiset vanhemmat ovat vaitonaisempia. Lasten vanhemmat ovat kuitenkin työntekijöiden näkökulmasta hyvin tyytyväisiä ja iloisia siitä, mitä lasten kanssa päiväkodissa tehdään.

Puolet haastateltavista kertoi vanhempien suhtautuvan ainoastaan positiivisesti työntekijöiden käyttämiin luovan toiminnan muotoihin lasten kanssa. Haastateltavat kokevat perheiden olevan kiinnostuneita päivän kulun tapahtumista ja kyselevät työntekijöiltä, mitä he ovat lasten kanssa päivän aikana tehneet sekä osoittavat kiinnostusta esimerkiksi lasten tekemiin tuotoksiin.

”Vanhemmat on innostuneita ja positiivisia ja kiittelevät, et kuinka te jaksatte ja, et ne on onnellisia kaikkeen mitä täällä tehdään”.

”Mä en oo ikinä kuullut ainakaa mitään huonoa palautetta, et kyllä ne hyvin suhtautuu”.

Puolet haastateltavista kertoi vanhempien suhtautumisen olevan vaihtelevampaa. Haastattelijat toivat esimerkiksi ilmi, että kaikki vanhemmat eivät ehkä ole niin kiinnostuneita lasten toiminnasta päivähoitossa kuin toiset. Haastateltavat kertoivat kiinnostuksen luovaan toimintaan olevan perhekohtaista. Jotkut vanhemmista saattavat jäädä pitkiksikin ajoiksi ihastelemaan lasten töitä, kun taas jotkut eivät osoita kiinnostusta niihin lainkaan. Yksi haastateltavista selvitti, että vanhempien kiinnostus usein laantuu helposti siinä vaiheessa, kun heidän omaa panostaan tarvittaisiin, esimerkiksi päiväkodissa järjestettäviin erilaisiin tapahtumiin.

”Vanhemmilla vähä niinku riippuu mitä se tekeminen nyt onkaan, mut just jos niinku heidän itteki pitäs osallistuu joihinki ja näin niin se voi olla vähä niinku.. Mutta niinku tällänen mitä meillä nyt täällä päiväkotiaikana järjestetään niin on hyvä. Hyvin otettu vastaan ja tykätään, et on semmosta monipuolista tekemistä”.

”Riippuu perheistä. Jotkut ovat kovastikki kiinnostuneita ja jotkut ovat vain et heippa ja mennään nyt ja on kiire. Mut toiset on kovastikki kiinnostuneita. Jotkut kyselee esimerkiksi askartelujutuista, et kuinka nämä on tehty ja mistä saitta idean”.

”Vanhemmat ei välttämättä aina edes tiedä mitä täällä tehdään ja kaikki ei jaksa olla kauheen kiinnostuneita, mutta tota kyllä sieltä tota kiinnostakin tulee siitä että lapset on tehny jotaki”.

Yksi haastateltavista toi ilmi, että jotkut vanhemmat toivovat, että luovaa toimintaa olisi päivähoitossa vielä enemmän. Hän kertoi, että vanhemmat eivät sitä ehkä suoraa ilmaise, mutta se on havaittavissa heidän puheissaan.

”Et se vähä riippuu ihmisistä, jotkut odottavat enemmänki et pitäs olla vielä enemmänkin. Et sen voi oikeastaan rivien välistä lukea, et ei ne sitä oikeastaan suoraan sano.”

7.3 Työn kehittäminen luovan toiminnan näkökulmasta

Kun kysyimme työntekijöiden mielipiteitä työn kehittämisestä luovan toiminnan näkökulmasta, niin jotkut vastasivat kysymykseen miettien omaa työtään ja jotkut taas yleisesti koko yksikön kehittämispuolen näkökulmasta.

Melkein kaikki haastateltavat kertoivat, että aika sekä käytännön järjestelyt ja päivärytmit rajaavat luovan toiminnan toteuttamista lasten kanssa. Esimerkiksi edellä mainittu pidempiaikeisten projektien toteuttaminen koettiin hankalaksi toteuttaa lasten kanssa.

”Et teatteria ois kiva saada enemmänkin, et sitä projektinomaista toimintaa, mut kun siihen ei ole tämän perustyön ohella aikaa”.

”Jotenkin tuntuu, että tää päivärytmi on sellainen että joudutaan lopettaa kesken ja tuntuu, että itellä menee aikaa työpäivien järjestelyyn

Moni haastateltava kokee, että haluaisi saada lisäkoulutuksia koskien luovaa toimintaa, joka rikastuttaisi heidän työtänsä. Puolet mainitsivat juuri koulutuksien olevan tarpeen työnsä kehittämisessä luovien toimintojen osalta.

”Jos ajattelee et koulutuksiakin niin, että jotain semmosta että ite tehtäis ja kokeiltais justiin niinku tämmösiä pikku vaikka teatterijuttuja ja näin”.

”Haluaisin enemmän koulutusta, et sais enemmän ideoita arkeen. Et ei tarvis olla mikään professori pitämässä et vois olla vaikka koko henkilöstölle jotain työpajatoimintaa”

”Ehkä sitä kaipais niinku aina semmosta pientä piristysruisketta ja sitä semmosta jotain täydennyskoulutusta, koska ne on monesti sellasii ja sti vielä niinku se ois niinku työyhteisölle sellasta yhteistä”.

Kaksi haastateltavista liitti kehittämisen alueen omaan toimintaansa. Toinen kertoi ammattikirjallisuuden työstämisen tärkeydestä ja toinen lasten kanssa toimimisesta.

”Kehittämisalue mun työs on kaiken tiedon lisääminen ja omaksuminen ja sen etsiminen, lukeminen mihin jää täs työs vähän aikaa, koska haluan olla lapsia varten”.

”Aina on kehitettävää ja jokaisen pitäs aina muistaa, että minkä takia täällä on töissä, että pitäs niinku jaksaa aina mennä sinne lasten tasolle, et sieltähän ne kumpuaa, että se olis sitte sitä niinku luovaa. Se joskus unohtuu täs kiirees, että siinä on aina niinku peiliin kattomisen paikka.”

8 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä osiossa käsittelemme keskeisimpiä tutkimuksemme tutkimustuloksia, jotka perustuvat työntekijöiden haastatteluihin. Lisäksi vertaamme saatuja työn tutkimustuloksia päiväkotiki Kissanpellon omaan sekä Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Noudatimme johtopäätösten jaottelussa teema-alueita, joita tutkimuskysymyksemme sekä haastattelumme sisältävät. Teema-alueita ovat työntekijöiden käyttämät luovat menetelmät työssään, heidän kokemukset niiden käyttämisestä sekä kehittämisehdotuksensa liittyen luovaan toimintaan.

Haastattelimme vain yhden päiväkodin työntekijöitä, joten tutkimustuloksista ja niistä tehdyistä johtopäätöksistä ei voi tehdä yleistyksiä koskemaan muita päiväkoiteja tai yksikköjä. Johtopäätöksillä viittaamme vain siis päiväkotiki Kissanpelloon.

Luovat menetelmät päiväkotiki Kissanpellossa. Haastatteluissa tuli ilmi, että päiväkotiki Kissanpellossa käytetään hyvin perinteisiä luovan toiminnan menetelmiä lasten kanssa, sillä suurin osa haastateltavista mainitsi, että musiikki, liikunta, kädentaidot, leikki ja sadut ovat osa päiväkodin arkea. Kissanpellossa luovan toiminnan käyttö on haastatteluiden perusteella kuitenkin hyvin monipuolista ja jokapäiväistä. Kuten Kissanpellon omassa varhaiskasvatussuunnitelmassakin (2014, 6) hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudessa tuodaan esille leikin ja muun lapselle ominaisen tavan toiminnan merkitys. Siinä mainitaan, että ne tukevat esimerkiksi lapsen uusien taitojen oppimista. Erityisesti leikin merkitys korostui työntekijöidenkin haastatteluissa. Luova toiminta on työntekijöiden mukaan Kissanpellossa arkipäivää, koska luova toiminta on lasten kanssa luonnollinen tapa toimia.

Kissanpellossa työntekijät käyttävät työssään hyvin monipuolisesti lasten kanssa erilaisia luovan toiminnan menetelmiä. Leikin ja erilaisten lapselle ominaisten tapojen mukaan toimiminen korostui niin varhaiskasvatussuunnitelmassa että haastatteluissa. Haastatteluiden perusteella kuitenkin voidaan todeta, että pidempiaikaisien projektien, kuten esimerkiksi draaman työstiminen koetaan käytännön rutiinien ja päiväjärjestelyiden vuoksi hankalaksi eikä niitä sen vuoksi juurikaan voida

toteuttaa. Lisäksi melkein kaikki haastateltavat kertoivat luovan toiminnan käyttämisen työssään riippuvan paljon lapsen iästä ja kehitystasosta. Kissankellossa luova toiminta rakennetaan oletettavasti siis lapsen iän ja kehitystason mukaan.

Kissankellon oman varhaiskasvatussuunnitelman mukaan ryhmäkohtaisesti oli jaoteltuna eri viikonpäiville erilaista toimintaa lasten kanssa toteutettavaksi. Haastateltavat toivat esille hyvin erilaisia luovan toiminnan toteuttamisen muotoja ja melkein kaikki niistä tulikin esille, jotka oli luovasta toiminnasta mainittu myös suunnitelmassa. Ainoastaan suunnitelmassa esiintynyt jokaviikkoinen Metsämörri - luontoretkipäivä ei korostunut haastatteluissa. Jotkut mainitsivatkin retkeilyn luontoon olevan joskus hankala toteuttaa. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelmassa toimintaa oli jaoteltu toteutettavaksi päiväkohtaisesti erilaisilla muodoilla, mutta ainoastaan maanantaipäivän luovan ilmaisun päivä haastatteluissa korostui. Muita viikonpäiviä haastateltavat eivät eritelleet, vaikka suunnitelmassa luova toiminta on jaettu eri päiville.

Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman sisällöt lasten ominaisista tavoista toimia kuten leikkiminen, liikkuminen ja taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen näkyivät haastattelijoiden vastauksissa. Kissankellon omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa suunniteltaessa on siten otettu huomioon Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman määrytykset luovasta toiminnasta ja sitä kautta se näkyy myös Kissankellon arjessa.

Teoriaosuudessa käsittelimme hieman Suomen varhaiskasvatuksen historian eri vaiheita. Haastateltavat puhuivat paljon lasten kanssa järjestettävistä laulu- ja laululeikki sekä liikunnallisista tuokioista. Tällöin voidaan todeta, että 1970-luvun varhaiskasvatuksessa korostunut tuokiokeskeisyys on edelleen näkyvissä päiväkodin arjessa. Kuten Niirasen ja Kinoksen mukaan (2001, 67) varhaiskasvatuksen tuokiokeskeisyyden vaiheessa 1970-luvulla normaaleihin perushoidon tehtävien lisäksi painopiste varhaiskasvatuksessa siirtyi toimintatuokioihin.

Moni haastateltavista toi kuitenkin esille lapsesta itsestä lähtevän ja lasten aloitteita tukevan toiminnan merkityksen päiväkodissa. Tämä puolestaan on yhdistettävissä 1990-luvulla varhaiskasvatuksessa nousseeseen lapsikeskeisyyden renes-

sanssi vaiheen näkemyksiin. Niirasen ja Kinoksen (2001, 74) mukaan päiväko-
deissa päiväjärjestys ja -rytmit muokattiin joustavammiksi, tuokioiden sijasta alet-
tiin suunnitella lasten koko toimintaympäristöä ja lasten aloitteita pyrittiin yhä
enemmän kuuntelemaan ja ottamaan huomioon.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksemme alakysymyksenä oli, onko haastateltavien
koulutustaustojen mukaan huomattavissa eroja heidän käyttämissään luovan toi-
minnan menetelmistä. Kysyimme haastateltavilta heidän koulutustaustoistaan ja
luovan toiminnan opinnoistaan näissä kyseisissä koulutuksissa. Näiden pohjalta
emme kuitenkaan haastatteluissa löytäneet eroavaisuuksia luovien toimintojen
käytössä lasten kanssa. Luova toiminta on osa Kissankellon arkea ja jokapäiväistä
toimintaa, jota kaikki lapsiryhmät toteuttavat työntekijöiden kanssa. Tutkimustulos-
ten mukaan työntekijöiden koulutustaustat eivät siis vaikuta juurikaan siihen, miten
työntekijät käyttävät luovia toimintoja työssään. Luovan toiminnan muodot, joita
lasten kanssa käytetään perustuvat työyhteisön yhtenäisiin linjauksiin ja suunni-
telmiin luovan toiminnan toteuttamisesta. Aho (2011, 33) tutkii työntekijöiden ko-
kemuksia varhaiskasvatuksen laadusta. Hänen tutkimuksensa painottaa, että
työntekijöiden mukaan koulutuksella on vaikutusta varhaiskasvatuksen laatuun ja
päiväkodin toimintaan.

Työntekijöiden kokemukset luovan toiminnan menetelmistä. Kun kysyimme
haastateltavilta heidän kokemuksiaan luovien työmenetelmien käyttämisestä työs-
sään, olivat ne positiivisia. Kysyimme kokemuksista, jotka liittyvät luovien toiminto-
jen käyttämisen hyötyihin, mahdollisiin haasteisiin, työyhteisön kannustamiseen
sekä lasten ja vanhempien suhtautumiseen luoviin menetelmiin.

Haastateltavat kertoivat paljon erilaisista positiivisista kokemuksistaan luovaan
toimintaan liittyen. Voidaan siis todeta, että työntekijöiden kokemat hyödyt luovista
menetelmistä ovat hyvin monipuolisia ja hyötyjen määrä on suuri. Kokemukset
hyödyistä liittyivät suurimmalta osin lapsen itseilmaisun mahdollisuuteen ja sitä
kautta hänen itsetuntonsa ja -varmuutensa kasvuun. Monet perustelivat vastauk-
siaan myös lasten mielikuvituksen kehittymisellä, mikä myös heidän mukaan vai-
kuttaa lapsen itseilmaisuuksiin ja rohkeuteen. Teoksessa *Lapsi ja taide* Daniela
Seeskari (2006, 36) toteaa myös, että luova työskentely opettaa eri aistien käyttöä

ja ongelman ratkaisua. Hänen mukaan luova ilmaisu voi olla tie parempaan itse-tuntemukseen ja eläytymiskykyyn sekä empatiaan ja tunteiden moninaiseen ymmärtämiseen. Yksi johtopäätös on, että työntekijöiden mukaan luovien menetelmien käyttö varhaiskasvatuksessa auttaa lasta itseilmaisuun ja rohkaisuun ja sen kautta syntyvään itsetunnon ja -varmuuden kasvuun. Luovien toimintojen kautta siis pääsee lähemmäs lasta eli tuntemaan lasta paremmin ja näin auttaa toimimaan arjessa erilaisten lasten keskuudessa. Myös Hakanen ja Hantula (2013, 29) toteavat Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia lapsille -tutkimuksessaan lasten hyvinvoinnin tukemisen perustuvan siihen, että varhaiskasvattajat antavat lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään ja tunteitaan eri taiteen ja kulttuurin menetelmin.

Suurin osa liitti positiiviset kokemukset luovista menetelmistä lasten henkiseen kasvuun. Myös luovien menetelmien käytön hyödyt työntekijät näkivät sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden syntymisessä ja ylläpitämisessä niin lasten keskinäisissä suhteissa että lasten ja työntekijöiden välisissä suhteissa. Voidaan siis yhtenä johtopäätöksenä todeta, että Kissankellon työntekijät kokevat luovan toiminnan käytön työssä tukevan lasten henkistä kasvua sekä lasten sosiaalista vuorovaikutusta muiden lasten sekä työntekijöiden kanssa.

Työntekijöiden näkemät hyödyt luovista menetelmistä työssään liittyivät myös positiivisiin kokemuksiin oman työn kannalta. Monet kertoivat sen tuovan paljon iloa, rentoutta ja mukavaa tekemistä arjen työhön. Heidän mielestä työhön heittäytyminen oli hauskaa ja helpompaa, kun sai käyttää luovuutta työssään. Johtopäätös tästä on, että työntekijät kokevat oman työnsä päiväkodissa helpommaksi ja rennommaksi, kun saa käyttää luovaa toimintaa työskennellessä lasten kanssa.

Kysytyämme haastatteluissa luovien toimintojen käyttämisen tuomista mahdollisista haasteista tai vaikeuksista, ilmeni vain muutama selvästi erottuva haaste. Lisäksi yksittäisiä työntekijöiden kokemia haasteita oli muutama. Hyötyjä koettiin olevan paljon enemmän kuin haasteita. Merkittävimmät haasteet luovan toiminnan toteuttamisessa koettiin käytännönjärjestelyissä ja päiväkodin arjen rutiineissa. Tällä viitattiin erityisesti luovan toiminnan muodossa toteutettaviin isompiin töihin tai projekteihin lasten kanssa, mihin ei löydy aikaa.

Monen haastateltavan vastauksissa haaste luovien menetelmien käyttämisessä yhdistettiin myös lasten saamisella mukaan toimintaan. Tällä haastateltavat viittasivat lasten erilaisuuteen, siihen, kun osa lapsista on ujompia ja toiset taas vilkkaampia. Haasteena koettiin siis lapsiryhmän ohjaaminen yhtenäisenä ryhmänä sekä kaikkien lasten innostaminen järjestettyyn toimintaan. Karikumpu (2013, 21) kuvaa tutkimuksessaan työntekijöiden kokemia haasteita lapsilähtöisyyden toteutumiselle. Myös hänen tutkimuksensa mukaan yksi haaste koettiin juuri varhaiskasvattajan energian kulumisella lapsiryhmän koossa pitämiseen.

Voidaan siis todeta, että päiväkodin arjen luovan toiminnan menetelmien käytössä työntekijät kokevat olevan erilaisia haasteita. Koettuja haasteita ei kuitenkaan ole paljon. Yksi johtopäätös on, että arjen rutiinit, päivärytmit ja käytännönjärjestelyt ovat haasteita luovien toimintojen toteutuksessa päiväkodissa. Lisäksi lasten mukaan saaminen, innostaminen sekä lapsen keskittymisen mahdollistaminen on yksi haaste liittyen luovan toiminnan toteuttamiseen päiväkodissa.

Kysyimme myös haastateltavien kokemuksia työyhteisön kannustamisesta luovien toimintojen käyttämiseen ja kehittämiseen työssä. Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että päiväkodissa työyhteisöltä saa voimavaroja sekä käytännön neuvoja ja ideoita luovien toimintojen käyttämiseen. Haastateltavien mukaan työyhteisöltä on helppo kysyä neuvoja ja apuja tarvittaessa. Lisäksi työyhteisön kannustaminen luovaan toimintaan liittyy yhteisen toiminnan suunnitteluun ja sen kautta käytännön toteutukseen.

Työntekijöiden kokemuksiin liittyen kysyimme heiltä lasten ja vanhempien suhtautumisesta luovaan toimintaan päiväkodissa. Kokemukset olivat näistä enimmäkseen positiivisia. Työntekijät kertoivat, että jotkut vanhemmista ovat kiinnostuneempia ja innostuneempia lasten kanssa päivän aikana tehdyistä tuotoksista sekä päivän kulusta. Haastateltavien mukaan vanhemmat usein kiittelevät ja osoittavat arvostusta työntekijöitä sekä päiväkodin toimintaa kohtaan. Haastateltavat kertoivat, että kaikki vanhemmat eivät taas ole kovin kiinnostuneita. Pääasiassa kokemukset olivat kuitenkin positiivisia sekä lasten että vanhempien suhtautumisesta luovaan toimintaan. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että työntekijöiden

mukaan lapset ja lasten vanhemmat suhtautuvat hyvin positiivisesti ja innolla päiväkodissa toteutettavaan luovaan toimintaan.

Työn kehittäminen luovan toiminnan näkökulmasta. Viimeinen tutkimuskysymyksemme oli: onko työntekijöiden näkökulmasta kehitettävää työssä luovan toiminnan osalta. Lisäksi tämän tutkimuskysymyksen alle tuli lisäkysymys, että jos on kehitettävää niin, millaista? Haastattelussa tuli näkyvimmin esille kaksi kehittämisenäkökulmaa liittyen luovaan toimintaan.

Kun kysyimme haastateltavilta, onko työssä kehitettävää luovan toiminnan osalta, niin melkein kaikki mainitsivat lisäkoulutuksien tarpeen olevan yksi kehittämisenäkökulma. Työntekijät halusivat lisäkoulutuksia esimerkiksi luovan toiminnan erilaisista menetelmistä ja niiden toteuttamistavoista. Johtopäätös tästä on, että päiväkodissa työntekijöiden mukaan luovan toiminnan kehittäminen liittyy lisäkoulutuksien mahdollistamiseen ja niihin osallistumiseen sekä niistä ammennettavan tiedon ja taitojen hyödyntämiseen.

Moni haastateltavista mainitsi, että olisi mukava lasten kanssa toteuttaa erilaisia ajallisesti suurempiakin luovan toiminnan muotoja, kuten esimerkiksi teatteria. Kuitenkin haastateltavat kertoivat, että ajallisesti se on todella haastavaa, sillä päivärhythmi rajoittaa luovan toiminnan toteuttamista. Tutkimuksen mukaan voidaan todeta, että työntekijöiden näkökulmasta kehittämisen alueet luovan toiminnan toteuttamiseen liittyvät myös käytännön järjestelyiden ja päivärhythmien muuttamiseen suotuisammaksi. Moilanen (2014, 2) tutkii työntekijöiden ajankäyttöä varhaiskasvatuksessa. Hänen tutkimuksessaan myös työntekijöiden näkökulmasta työn kehittäminen nähtiin varhaiskasvatuksen toiminnan priorisoinnin ohella, tavoitteellisen toiminnan ja ajankäytön parempana suunnitteluna.

9 POHDINTA

Ollessamme ensimmäisessä opinnäytetyöorientoinnissa vuoden 2014 tammikuussa, aloimme pohtia mahdollisuutta tehdä opinnäytetyötämme parityöskentelynä. Parityöskentelyssä on monia hyviä puolia, kuten toisen tuki prosessin aikana. Lisäksi opinnäytetyössä vaaditun työmäärän voi jakaa tasaisesti kummallekin osapuolelle. Haasteita kuitenkin parityöskentelyymme aiheutti asuminen eri paikkakunnilla sekä molempien työssäkäynti, mitkä vaikuttivat yhteisen ajan löytämiseen. Lisäksi toisella meistä on pieniä lapsia kotona, jotka osaltaan vaikuttivat yhteisen ajan löytymiseen. Ajankäytön suunnitteluun kului paljon energiaa työn etenemisen kannalta. Yhteistyö kuitenkin sujui hyvin siinä suhteessa aina, kun tapaaminen oli vain mahdollista. Etenimme työssämme paljon jokaisella tapaamisella. Teoriaosuuden jaoimme puoliksi kirjoitettavaksi kun taas tutkimusosan kirjoitimme lähestulkoon yhdessä.

Tutkimuksemme aihe muodostui ensimmäisen tutkimussuunnitelman muuttuessa toiseen. Halusimme kummatkin tehdä varhaiskasvatukseen liittyvän opinnäytetyön, koska toisen tavoitteena on saada koulutuksemme mahdollistamat vasu-pisteet. Toiselle kiinnostus heräsi varhaiskasvatukseen liittyvästä tutkimuksesta vähäisen tiedon puutteen vuoksi. Lisäksi koemme luovan toiminnan yhdeksi tärkeäksi työmenetelmäksi sosiaalialalla. Lapselle luovuuden ja mielikuvituksen käyttö on ominainen tapa toimia, jolloin varhaiskasvatuksessa luovan toiminnan monipuolinen käyttö olisi ensiarvoisen tärkeää.

Teoriaosuuden aihepiirien sisältöjen valinta ei tuottanut meille hankaluuksia, koska käytimme työmme suunnitteluun paljon aikaa. Selvää oli, että teoriaosuutemme koostuu varhaiskasvatuksesta sekä luovasta toiminnasta, sillä aiheemme liittyy näihin. Luovan toiminnan menetelmistä sekä varhaiskasvatuksesta on paljon teoreettista tietoa, minkä vuoksi hankaluus näkyi käsiteltävien aiheiden rajauksessa sekä laadukkaimpien ja luetettavimpien lähteiden löytämisessä. Haastavuus teorian käsittelyssä tuli myös vastaan eri koulutuksien opetussuunnitelmia etsiessä ja niihin perustuvien luovan toiminnan opintojen löytämisessä. Lisäksi aikaisempia

tutkimuksia työntekijöiden näkökulmasta aiheesta on olemassa vähän, mikä hankaloitti työmme vertaamista muihin aikaisempiin tutkimuksiin.

Onnistuimme saamaan oleellisia tutkimustuloksia asettamiemme tutkimusongelmien kannalta. Haastateltavat kertoivat hyvin monipuolisesti käyttämistään luovan toiminnan menetelmistä. Melkein kaikki Kissankellon omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa esitetyt luovan toiminnan muodot tulivat esille haastateltavien vastauksissa. Haastateltavien vastaukset tutkimuskysymyksiimme luovan toiminnan menetelmien käytön kokemuksista olivat myös hyvin monipuolisia, mutta työntekijöiden välillä kokemukset niistä olivat hyvin yhtenäisiä. Myös kehittämisenäkökulmat luoviin menetelmiin nähtiin hyvin samantyyllisinä ajatuksina. Toisaalta, jos haastateltavat olisivat kertoneet enemmän luovaan toimintaan liittyvistä kehittämisenäkökulmista, olisi se lisännyt aineistomme monipuolisuutta.

Huomasimme haastatteluiden jälkeen, että olisimme voineet kysyä vielä enemmän tarkentavia lisäkysymyksiä esimerkiksi luovan toiminnan käytöstä ja eri menetelmistä. Esimerkiksi jotkut kertoivat hyvin yksityiskohtaisesti erilaisista menetelmistä, mitä käyttävät lasten kanssa, mutta emme kuitenkaan pyytäneet kuin muutamien tarkentamaan vastaustaan. Jos olisimme näin toimineet, olisi aineisto voinut olla monipuolisempi tämänkin vuoksi. Kaiken kaikkiaan saimme kuitenkin tutkimustulosten perusteella hyvin monipuolisia vastauksia haastateltavilta liittyen juuri tutkimuskysymysten kannalta oleellisiin asioihin.

Tutkimustulos haastateltavien koulutustaustojen mukaan on hieman kyseenalainen. Emme voi tehdä suoraan johtopäätöksiä siitä, että vaikuttaako työntekijöiden koulutustaustat heidän käyttämiin luovan toiminnan menetelmiin työssä, koska suurin osa haastateltavista ei muistanut tarkasti mitä luovan toiminnan opintoja heidän koulutuksensa ovat sisältäneet. Kuitenkin jotkut mainitsivat musiikin, kädentaidot ja draaman sisältyvän koulutukseensa, mitkä myös selvästi erottuivat tutkimustuloksissa Kissankellossa käytettävässä luovassa toiminnassa. Työntekijät kokivat myös saavansa paljon ideoita ja työkaluja luovaan toimintaan työyhteisöltään. Tämän vuoksi selvää rajausta koulutuksista opituista ja työyhteisöltä saamista ideoista liittyen työntekijöiden käyttämiin luoviin menetelmiin ei voida tehdä.

Haastattelutilanteet sujuivat enimmäkseen hyvin, mutta osassa haastatteluissa oli melko selvästi aistittavissa työntekijöiden osalta kiireen tunto. Syynä tähän uskomme olevan sen hetkinen työntekijäpula päiväkodissa. Hirveän nopeasti täytyi välillä edetä kysymyksissä, vaikka olisimme halunneet saada tarkennusta joihinkin vastauksiin. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut tutkimustuloksiin, sillä saimme tutkimuskysymystemme kannalta oleellisia vastauksia kaikilta haastateltavilta. Ainoastaan yksi haastattelu oli melko suppea, mitä emme paljoakaan voineet hyödyntää tutkimustulosten analyysissä.

Kuten aikaisemmin olemme jo todenneet, tutkimuksellamme emme voi tehdä yleistyksiä luovan toiminnan toteutumisesta päiväkodeissa, sillä se koskee vain yhden päiväkodin luovaa toimintaa. Kuitenkin tutkimuksemme tarjoaa monipuolista tietoa Kissankellon päiväkodin luovan toiminnan toteutumisesta sekä ohjaa työntekijöitä suhtautumaan kriittisesti työnsä kulkuun ja kehittämisenäkökulmaan luovan toiminnan suunnittelussa sekä toteutuksessa. Lisäksi tutkimuksemme antaa mahdollisuuden varhaiskasvattajille pysähtyä tarkastelemaan sekä omaa että työyhteisössä toteutettavaa työtä luovasta näkökulmasta lasten kanssa.

Opinnäytetyömme toi vastauksia työntekijöiden näkökulmasta päiväkodissa tapahtuvasta luovasta toiminnasta. Tutkimusta voisi laajentaa myös esimerkiksi vanhemmilta saamaan näkökulmaan päiväkodissa toteutettavasta luovasta toiminnasta. Myös lasten näkökulman avaaminen olisi mielenkiintoista. Koska tutkimuksemme kohdistui yhteen, Kissankellon päiväkotiin, niin olisi mielenkiintoista laajentaa tutkimusta ja kartoittaa, miten luova toiminta toteutuu alueellisesti eri paikkakunnilla. Lisäksi tutkimusta päiväkotikohtaisista eroista luovan toiminnan toteutumisesta olisi mielenkiintoista tutkia. Koska tutkimustulos koulutusten vaikutuksesta työntekijöiden käyttämiin luovan toiminnan menetelmiin jäi työssämme hieman epäselväksi, olisi jatkotutkimus tarpeen, mikä selvittäisi onko näillä todella suoraviivaisia yhteyksiä toisiinsa ja jos on, niin minkälaisia.

Olemme oppineet paljon tutkimuksen tekemisestä, koska emme ole kumpikaan aikaisemmin tehneet opinnäytetyötä. Aiheen valinta tulee tarkasti miettiä, jotta motivaatio ja työhön sitoutuminen säilyvät koko prosessin ajan. Tässä olemme onnis-

tuneet erinomaisesti. Kokemus ammatillisen osaamisen vahvistumisesta on kasvanut huomattavista tutkimuksen teon myötä. Myös varhaiskasvatuksen kenttä ja luova toiminta on selkeytynyt työmme avulla, koska olemme käsitelleet aihetta useasta eri näkökulmasta.

Haluamme lopuksi kiittää tutkimuksessamme mukana olleita sekä sen mahdollistajia, etenkin Kissankellon henkilökuntaa, ohjaajaamme Järven Helenaa sekä heitä kaikkia, jotka ovat tukeneet työmme etenemistä tutkimuksen eri vaiheissa. Lopetamme työmme päiväkotikiertä Kissankellon oman varhaiskasvatussuunnitelman (2014, 29) sanoin:

*”Elä tasapainoista elämää - opi jotakin
ja ajattele jotakin
ja piirrä ja maalaa
ja laula ja tanssi
ja leiki
ja tee työtä vähän joka päivä.
Kun lähdet ulos maailmaan, varo liikennettä,
pidä toista kädestä
ja pysyttele yhdessä muiden kanssa.
Tajua ihme.”*

LÄHTEET

Aho, T. 2011. Varhaiskasvatuksen laatu työntekijöiden näkökulmasta: ”Panostus tähän työhön lähtee ihan niinku sydämestä”. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 11.11.2014]. Saatavana: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36905/Aho_Tiia.pdf.pdf?sequence=1

Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 21.3.2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 20.6.2014]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi>

Brotherus, A., Helimäki, E. & Hytönen, J.1994. Opetus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Wsoy.

Ebeneserkoti. Katsaus Hanna Rothmanin ja Elisa Alanderin laitostan 32-vuotiseen toimintaa 1890-1922. Helsinki: Weilin & Göös.

Foddy, W. 1995. Constructing questions for interviews and questionnaires. Theory and practice in social research. 3. painos. Cambridge: Cambridge University Press.

Hakala, L. 1999. Liikunta ja oppiminen: Mitä merkitystä on kuperkeikalla? Jyväskylä: PS-kustannus

Hakanen, M. & Hantula, J. 2013. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia lapsille: yhteistyökumppaneiden kokemuksia päiväkodin ilmaisupainotteisesta taideprojektista. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 8.11.2014]. Saatavana:

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/66712/Taiteesta%20ja%20kulttuurista%20hyvinvointia%20lapsille.pdf?sequence=1>

Heinonen, S-L. 2000. Ilmaisuleikit tarinan talossa: analyysi ja tulkinta lastentarhanopettajan pedagogisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen draaman opetuksessa. 2. uud. painos. Tampere: Tampereen yliopisto, opettajankoululaitos.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hyyppä, M & Liikanen, H-L. 2005. Kulttuuri ja Terveys. Helsinki: Edita.

Hänninen, S-L & Valli, S. 1986. Suomen lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historia. Keuruu: Otava.

Jyväskylän yliopisto. 14.6.2012. Varhaiskasvatuksen koulutuksen opetussuunnitelma 2010-2013. [Verkkójulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Viitattu: 23.9.2014]. Saatavana: <https://www.jyu.fi/edu/opiskelu/ops/varhaiskasvatuksen-ops-2010-13>

Karikumpu, S. 2013. Lapsilähtöisyyttä etsimässä: Varhaiskasvattajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsilähtöisyydestä päiväkodissa. [Verkkójulkaisu]. Lahdensivu: Hämeen ammattikorkeakoulu. [Viitattu: 11.11.2014]. Saatavana: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56844/Karikumpu_Saana.pdf?sequence=1

Karlsson, L. 2005. Sadutus: Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. 2. p. Jyväskylä: PS-kustannus

Karppinen, S. 2009. Kädentaidot ja käsityökasvatus. Teoksessa: I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmetelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 56-65.4

Korhonen, M. 1989. Käytäntöshokki. Tutkimus päiväkodin toimintatavan muutoksesta. Tampere: Vastapaino

Koulutuskeskus Sedu. 26.6.2014. Opetussuunnitelma 2014: Sosiaali- ja terveystieteiden alan perustutkinto, lähihoitaja. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Koulutuskeskus Sedu. [Viitattu: 23.9.2014]. Saatavana: <http://www.sedu.fi/loader.aspx?id=5bfc343d-c46a-4049-b2d5-b3b1095e0b70>

Lahikainen, A.-r. & Rusanen, E, 1991. Uuteen päivähoitoon? Tutkimus päiväkodin sosiaalisen organisaation muuttamisesta, vastarinnasta ja kehittämisestä. Helsinki: Gaudeamus.

L 25.3.1983/304. Laki lapsen päivähoitosta.

Lapuan kristillinen opisto. Ei päiväystä. Lapsi- ja perhetyön koulutusohjelma. [Verkkosivu]. Lapua: Opintopolku.fi [Viitattu 3.10.2014]. Saatavana: https://opintopolku.fi/app/#!/koulutusohjelma/1.2.246.562.5.2013061010191617482042_1.2.246.562.10.92533065576

Lapuan varhaiskasvatussuunnitelma. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Lapua: Lapuan kaupunki. [Viitattu: 23.9.2014]. Saatavana: http://www.lapua.fi/files/Tiedostot/Vasu_pdf.pdf

Lastensuojelun käsikirja. Ei päiväystä. Sadutus. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu: 21.7.2014]. Saatavana: <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/sadutus>

Liukko, S. 1998. Ilmaisua Ipanoille. 2. uud. painos. Helsinki: Kirjayhtymä.

Lastensuojelunkäsikirja: sadutus. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu: 9.6.214]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/sadutus/>

Mikkola, P., Nivalainen, K. 2010. Lapselle hyvä päivä tänään: näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 3. uud. p. Vantaa: Pedatieto.

Moilanen, O. 2014. Varhaiskasvattajien työajan käytön kehittäminen. [Verkköjulkaisu]. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/81621/Moilanen_Outi.pdf?sequence=1

Niiranen, P. ja Kinos, J. 2001. Suomalaisen lastentarha- ja päiväkotipedagogiikan jäljillä. Teoksessa: K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Numminen, P. 1996. Kuperkeikka: varhaiskasvatuksen liikunnan didaktiikkaan. 3. uud. p. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Pusa, T. 2009. Taide kestää elämän – taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 71-77.

Päiväkoti Kissankellon varhaiskasvatussuunnitelma. 2014. Päiväkoti kissankello yksikkövasu. Lapua: Päiväkoti Kissankello

Ranne, K., Kaljonen, P., Rauhiainen-Valo, T., Semi, E., Laiho, E., Ruusunen, T., Lipsanen-Rogers, M., Rinta-Harri, A., Eskelinen, T., Heikkilä, M., Visavuori, P., Viljanen, E., Honkala, K. & Tukiainen, J. 20.3.2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus: madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. [Verkköjulkaisu]. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu. [Viitattu 2.7.2014]. Saatavana: file:///C:/Users/Sanna/Downloads/Sosiaalipedagoginen_ammattillisuus.pdf

Ruokonen, I. 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa: I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 22-29

Ruokonen, I. 2001. Musiikin ja äänen maailma. Teoksessa: B. Högström & O. Saloranta (toim.) Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. Helsinki: Opetushallitus, 141-144.

Ruokonen, I. 2006. Taide lapsen elämän ilmauksena: musiikin näkökulma. Teoksessa: P. Sassi & T. Tarkkonen (toim.) Lapsi ja taide: puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: Cultura Oy, 11-19.

Seeskari, D. 2006. Taide lasten terapiassa. Teoksessa: P. Sassi & T. Tarkkonen (toim.) Lapsi ja taide: puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: Cultura Oy, 36-48.

Siipola, M. 2011. Draamakasvatus - lasta kokonaisvaltaisesti kehittävä menetelmä esiopetuksessa: Lapset draaman lähteillä - projekti päiväkotia Sinimäessä. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu: 11.11.2014]. Saatavana:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30797/Maria_Siipola.pdf?sequence=1

Vaasan ammattikorkeakoulu. 27.11.2013. Vaasan ammattikorkeakoulu opetus-suunnitelma. [Verkkajulkaisu]. Vaasa: Vaasan ammattikorkeakoulu. [Viitattu: 2.10.2014]. Saatavana: <http://www.puv.fi/opsweb/?code=SA-2014>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 30.8.2005. [Verkkokirja]. Helsinki: Stakes. [Viitattu: 25.8.2014]. Saatavana: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

LIITTEET

LIITE 1. Haastattelurunko

LIITE 2. Tutkimuslupa

Liite 1 Haastattelurunko

Sanna Kammi-Rahnasto & Heidi Ulvila

1. Mikä on ammattinimikkeesi Kissankellon päiväkodissa?

- Kuinka kauan olet työskennellyt varhaiskasvatuksen parissa?

2. Mikä on koulutuksesi?

- Mitä luovia menetelmiä olet oppinut koulutuksessasi?

- Miten luovia menetelmiä on opetettu?

3. Oletko hankkinut tai saanut jostain muualta taitoja luovan toiminnan menetelmien käyttämiseen työssäsi?

4. Mitä luova toiminta sinulle itsellesi tarkoittaa sekä miten määrittelet luovan toiminnan päivähoitossa ja varhaiskasvatuksessa?

5. Käytätkö työssäsi luovan toiminnan menetelmiä? Millaisia?

6. Millaisia kokemuksia sinulla on luovista työmenetelmistä?

7. Mitä hyötyä koet olevan luovan toiminnan menetelmien käytöstä työssäsi?

8. Onko luovan toiminnan menetelmien käytössä ilmennyt jotain vaikeuksia? Millaisia?

9. Miten haluaisit kehittää työtäsi luovien toimintojen osalta?

10. Miten työyhteisösi kannustaa luovien menetelmien käyttämiseen ja kehittämiseen työssäsi?

11. Millaisia havaintoja sinulla on lasten ja vanhempien suhtautumisesta luoviin menetelmiin ja niiden käyttämiseen päivähoitossa?

Liite 2 Tutkimuslupa

Lapuan kaupunki	Viranhaltijapäätös	Päätös yleisesti nähtävänä
Varhaiskasvatuspäällikkö	8.5.2014 2 §	.2014

Asia	Tutkimuslupa / Kammi-Rahnasto, Ulvila
Selostus	Sanna Kammi-Rahnasto ja Heidi Ulvila opiskelevat Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi. He hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on selvittää Lapuan kaupungin päiväkotiki Kissanpellon varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksiä luovien menetelmien käytöstä päivähoidossa.
Päätös	Myönnetään tutkimuslupa sosionomiopiskelijoille aiheena luovan toiminnan menetelmät Lapuan päiväkotiki Kissanpellossa

 Kirsi Rytönen
 Varhaiskasvatuspäällikkö

Jakelu	Kammi-Rahnasto Sanna Päiväkodin johtaja <u>Ulvila Heidi</u>
--------	---

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisuvaatimusoi- keus	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.
Oikaisuvaatimusviran- omainen	Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, viranomaisen nimi ja osoite: Lapuan kaupungin sivistyslautakunta, Valtuustontie 8, 62100 LAPUA
Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi (asettamispäivä on päätöksen yläosassa). Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.
Oikaisuvaatimuksen sisältö ja toimittami- nen	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaisella ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.
Tiedoksianto asian- osaiselle	Asianosainen Lähetetty tiedoksi kirjeellä (Kun- talaki 95 §). Annettu Postin kuljetettavaksi Lapualla, .2014